

ΙΔΡΥΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ &
ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ

Ελληνική βιομηχανία και οικονομία: τάσεις και προοπτικές

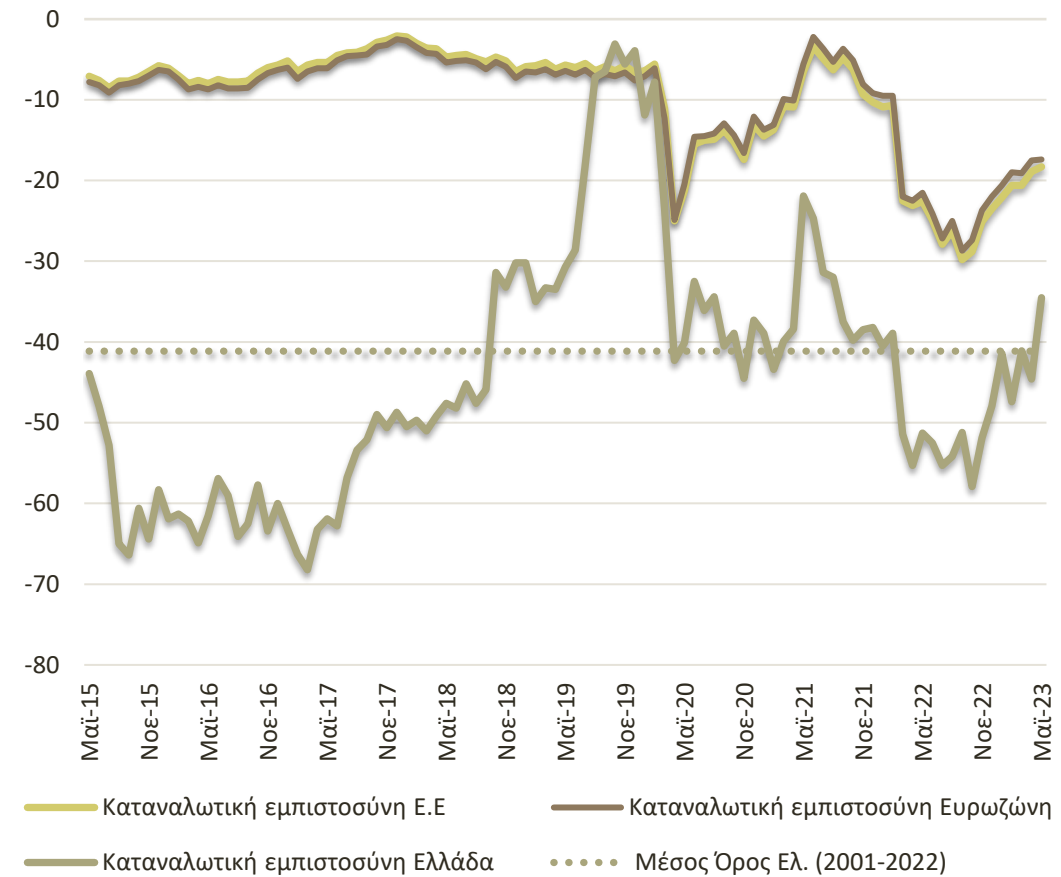
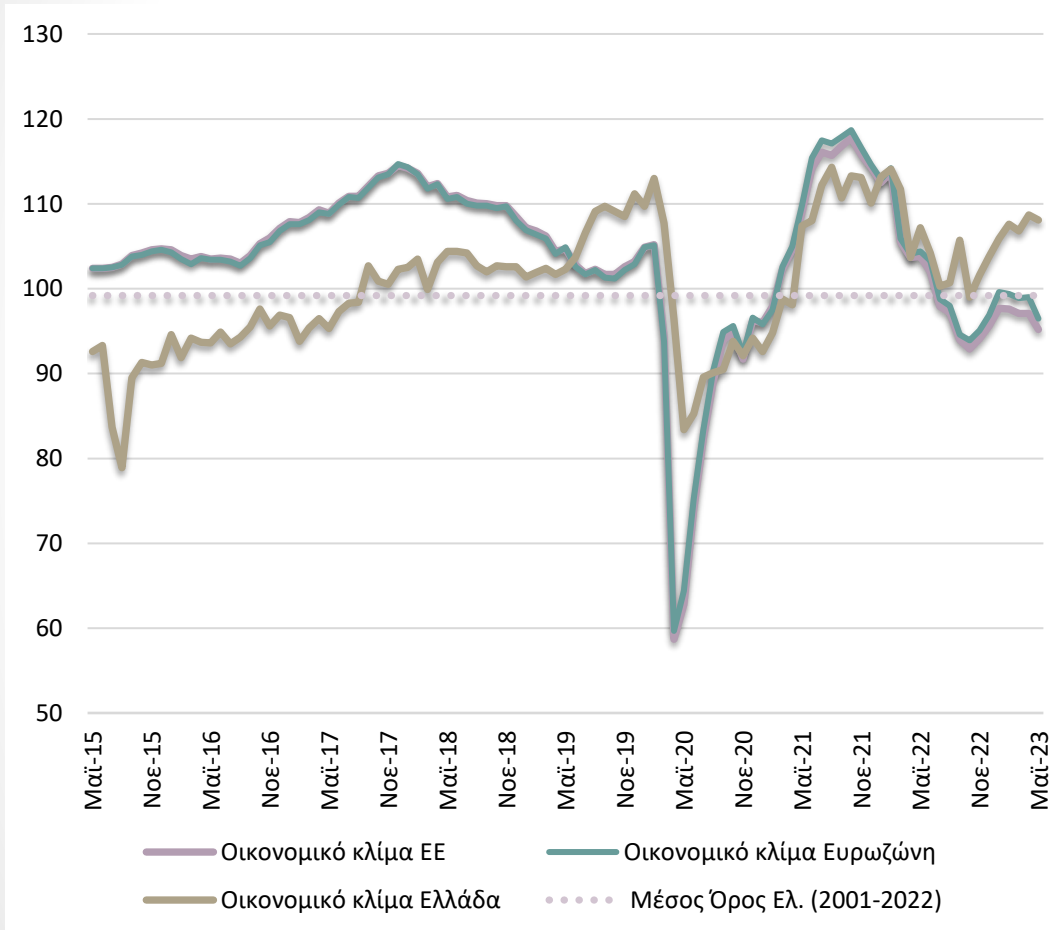
Νίκος Βέττας
Γενικός Διευθυντής IOBE
Καθηγητής Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών

Σύνδεσμος Επιχειρήσεων και Βιομηχανιών Πελοποννήσου και Δυτικής Ελλάδος
Ετήσια Γενική Συνέλευση

Πάτρα, 11 Ιουνίου 2023

Οικονομικό κλίμα

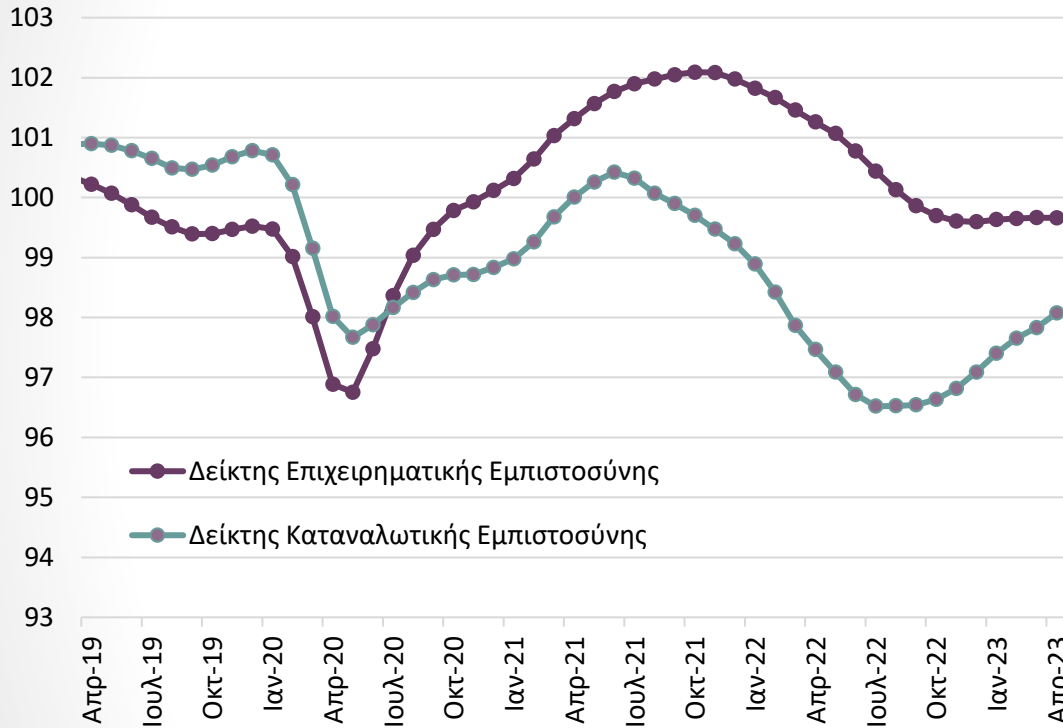
Το οικονομικό κλίμα και η καταναλωτική εμπιστοσύνη στην Ελλάδα ανακάμπτουν, μετά από πτωτική πορεία ενός έτους

Κλίμα στις ανεπτυγμένες οικονομίες και διεθνές εμπόριο

Δείκτες Οικονομικού κλίματος χωρών ΟΟΣΑ

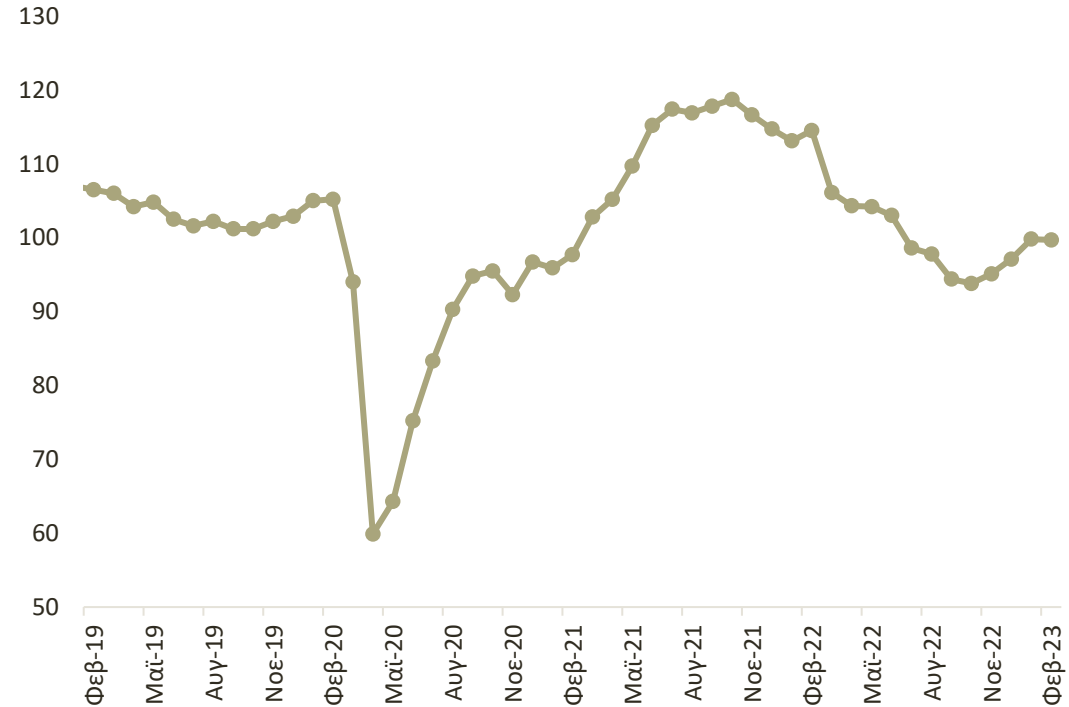
(στοιχεία εποχικά διορθωμένα, μακροχρόνιος μέσος 2008-2020 = 100)

Βελτίωση της επιχειρηματικής και καταναλωτικής εμπιστοσύνης από τις αρχές του τρέχοντος έτους.

Παγκόσμιος Δείκτης Όγκου Εμπορίου (CPB)

(εποχικά διορθωμένα στοιχεία, 2010=100)

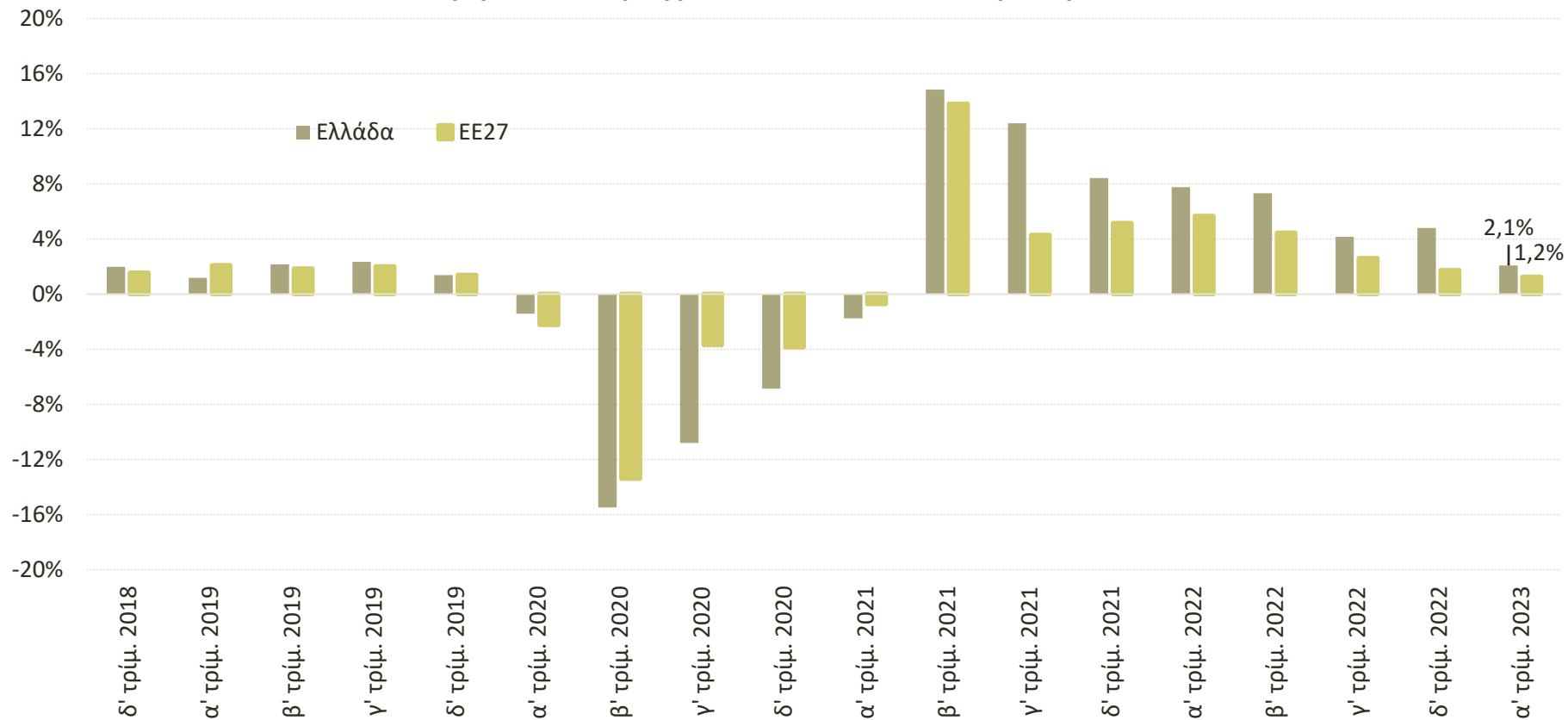

Σταδιακή ανάκαμψη του όγκου διεθνούς εμπορίου από τον Οκτώβριο του προηγούμενος έτους

Μακροοικονομικές τάσεις

Το ΑΕΠ υπερέβη το προ-πανδημίας επίπεδό του

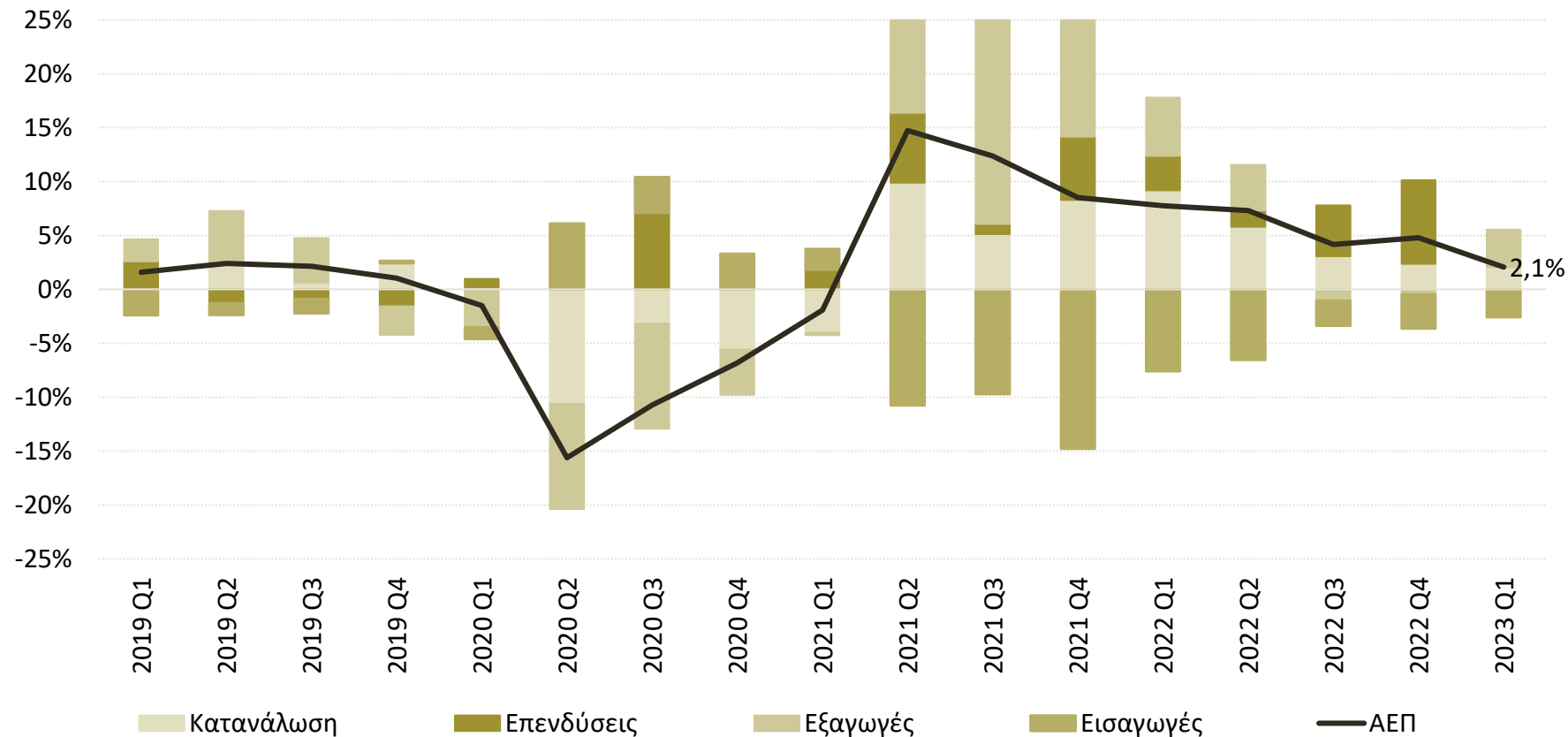
Τριμηνιαίο Πραγματικό ΑΕΠ (ετήσια % μεταβολή)

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Eurostat, ε.δ, σταθερές τιμές, 2015. Επεξεργασία στοιχείων ΙΟΒΕ

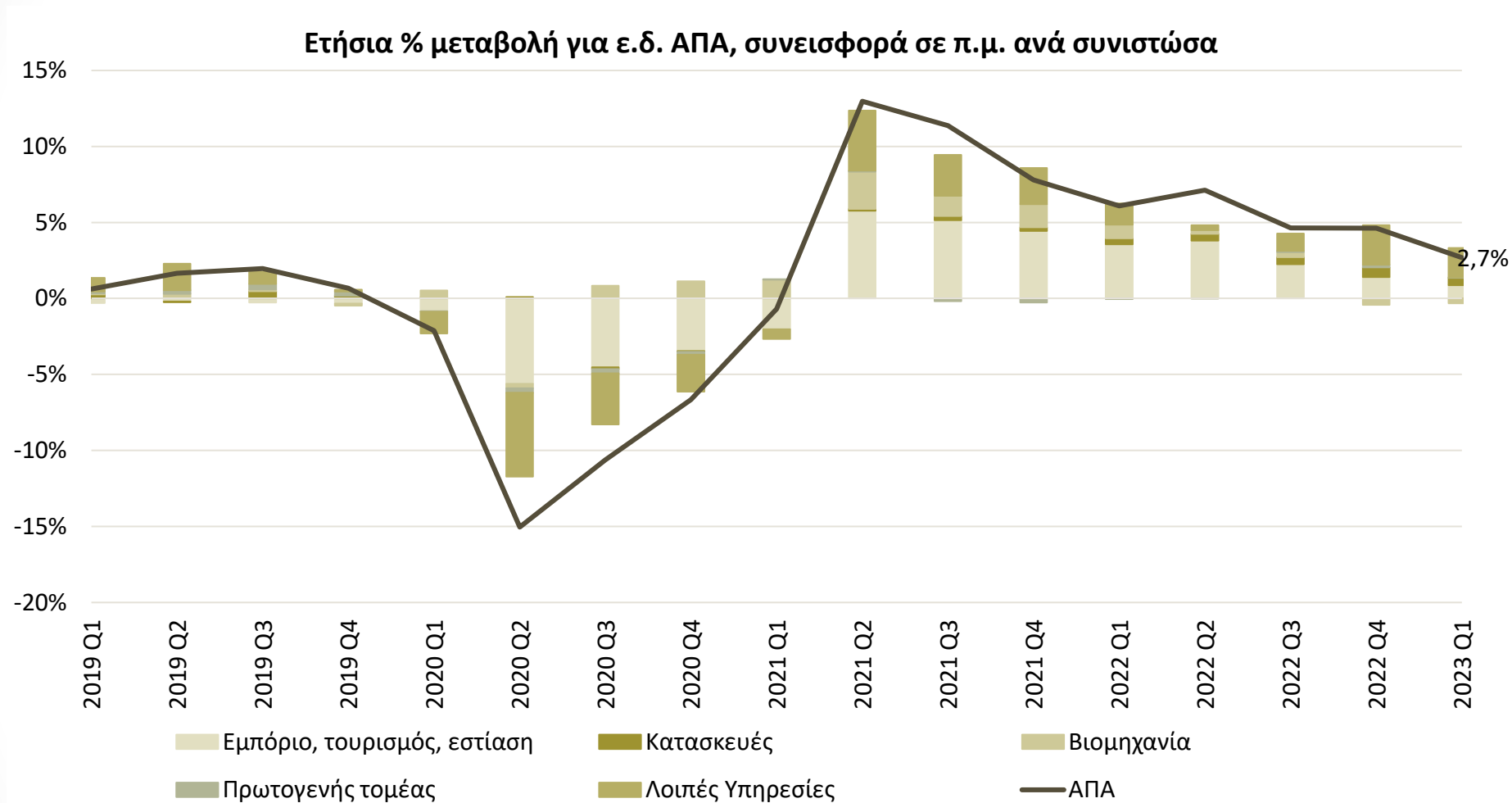
Συνεισφορά συνιστωσών του ΑΕΠ

Ετήσια % μεταβολή για ε.δ. ΑΕΠ, συνεισφορά σε π.μ. ανά συνιστώσα

Πηγή : ΕΛΣΤΑΤ, σταθερές τιμές, 2015. Επεξεργασία στοιχείων ΙΟΒΕ

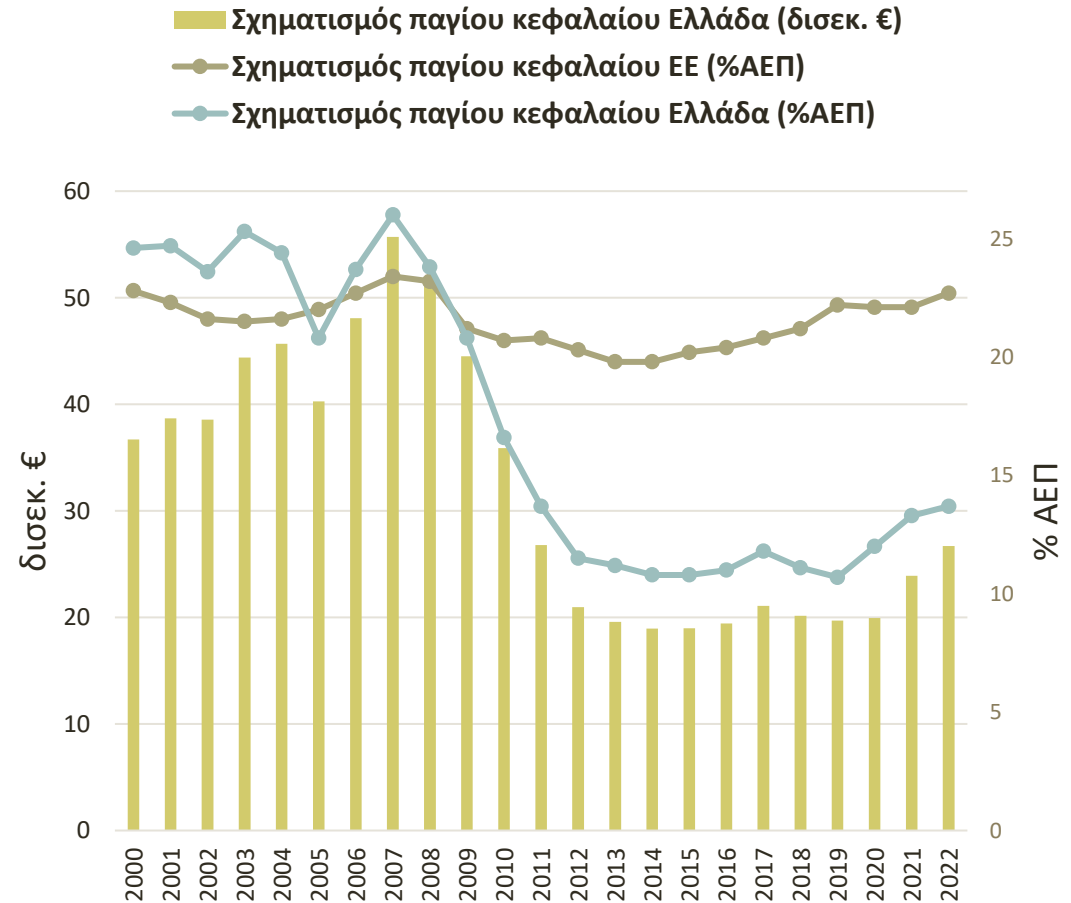
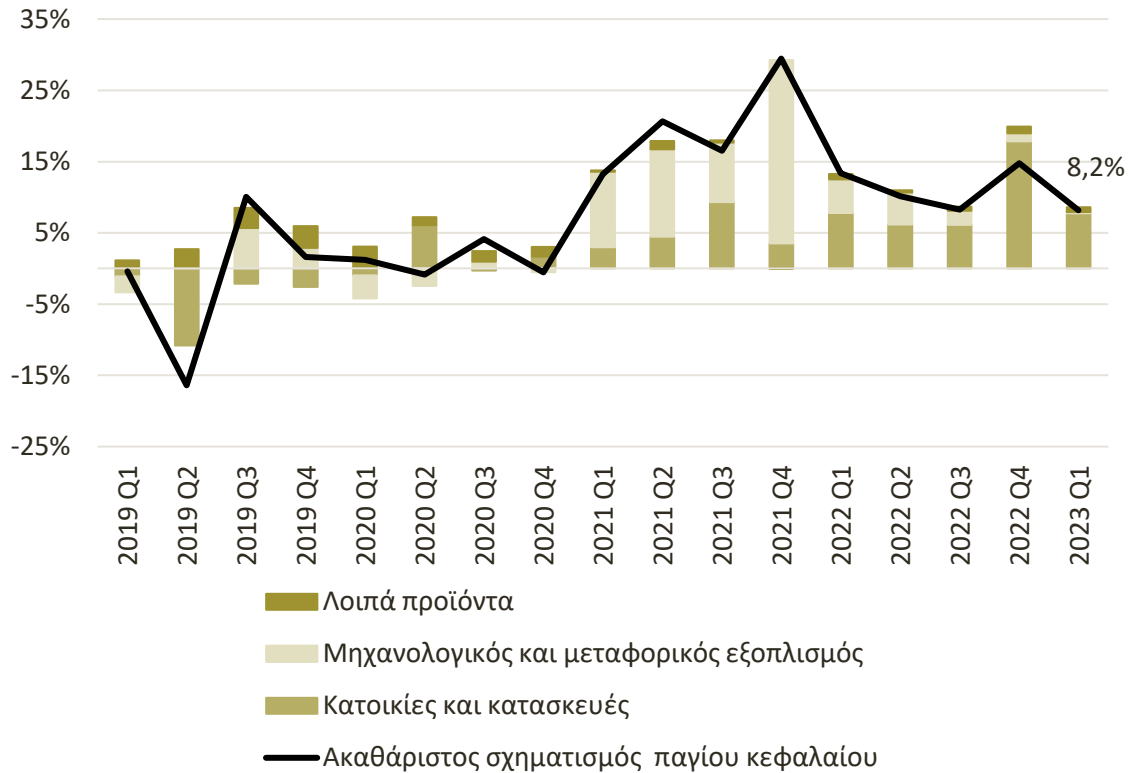
Εξέλιξη ΑΠΑ και συνεισφορά συνιστωσών της

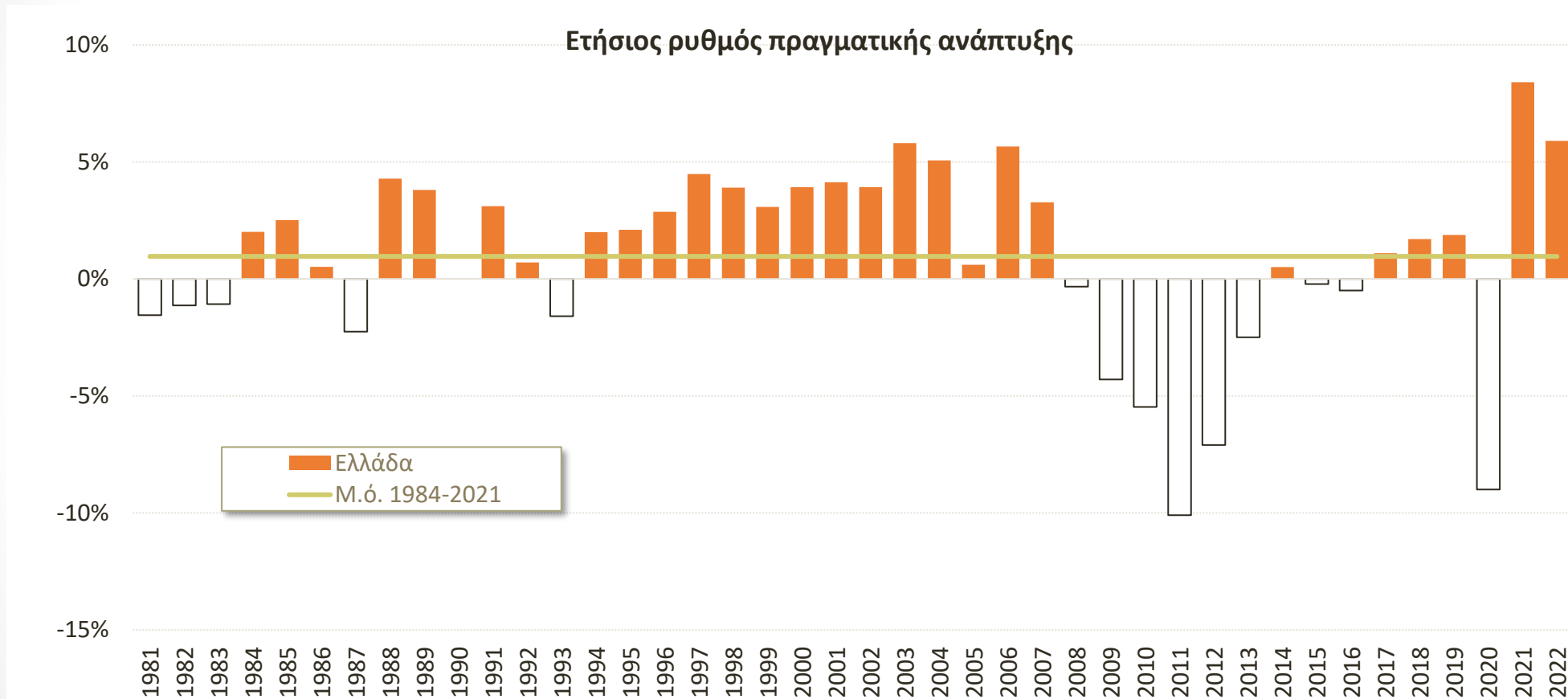
Σχηματισμός παγίου κεφαλαίου και επενδυτικό κενό

Ετήσια % μεταβολή ε.δ. Σχηματισμού Παγίου Κεφαλαίου και συμβολή ανά συνιστώσα

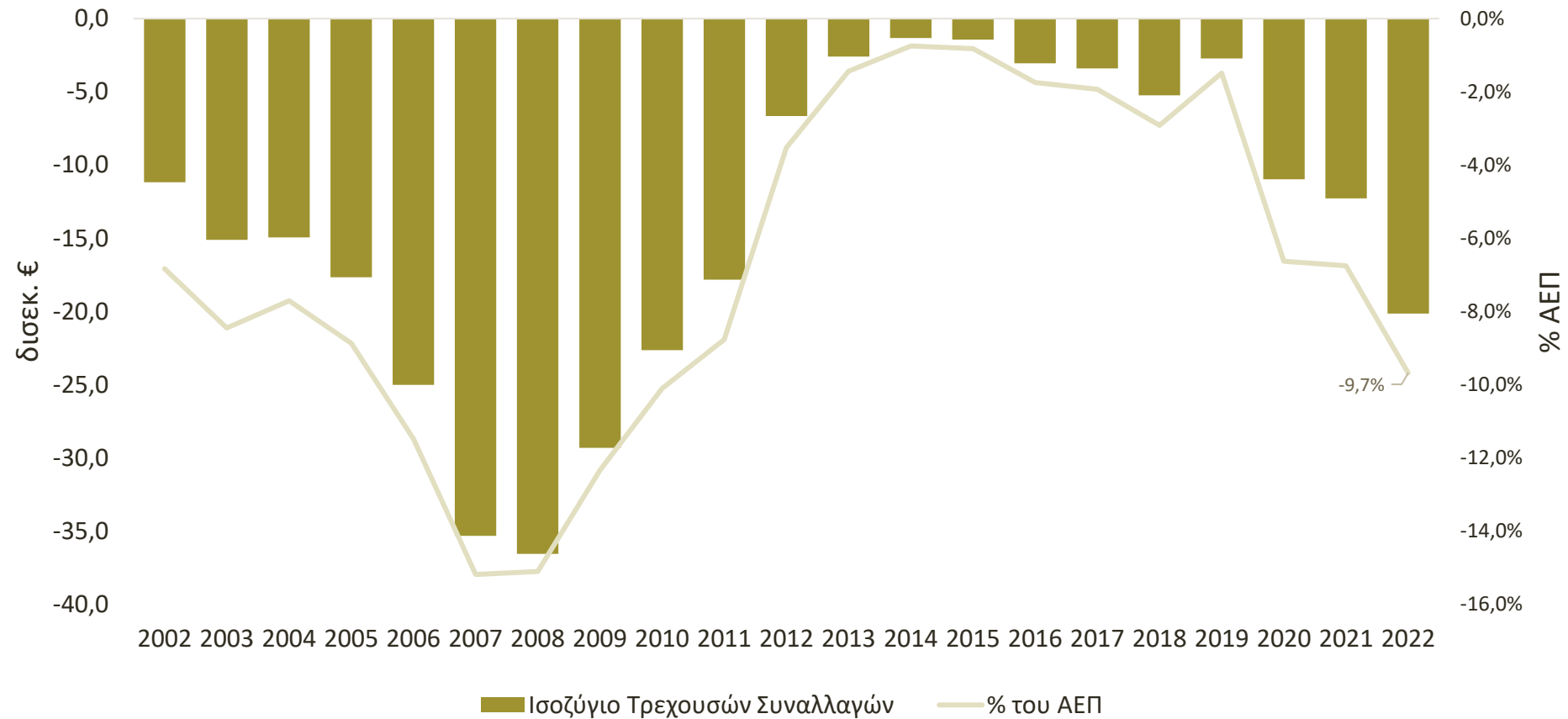
Πηγή: Eurostat. Επεξεργασία στοιχείων IOBE

Ο μακροχρόνιος ρυθμός μεγέθυνσης της ελληνικής οικονομίας υπήρξε ήπιος τα τελευταία 40 χρόνια

Πηγή: Eurostat. Επεξεργασία στοιχείων ΙΟΒΕ

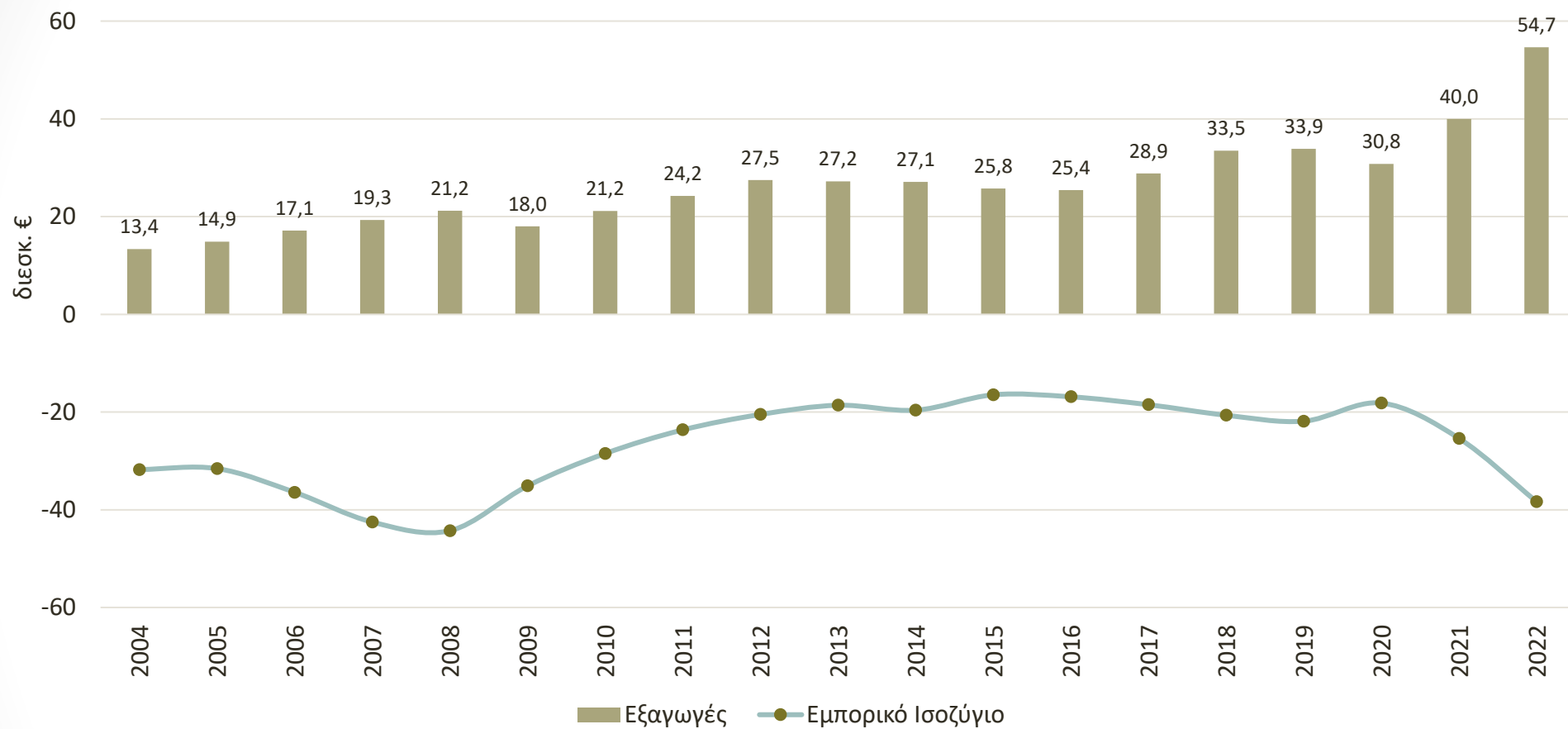
Το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών διευρύνθηκε το 2022, σε υψηλό 11 ετών

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος

Σημαντική επιδείνωση των ελλειμμάτων του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών - Ανησυχίες για τα «Δίδυμα ελλείμματα»

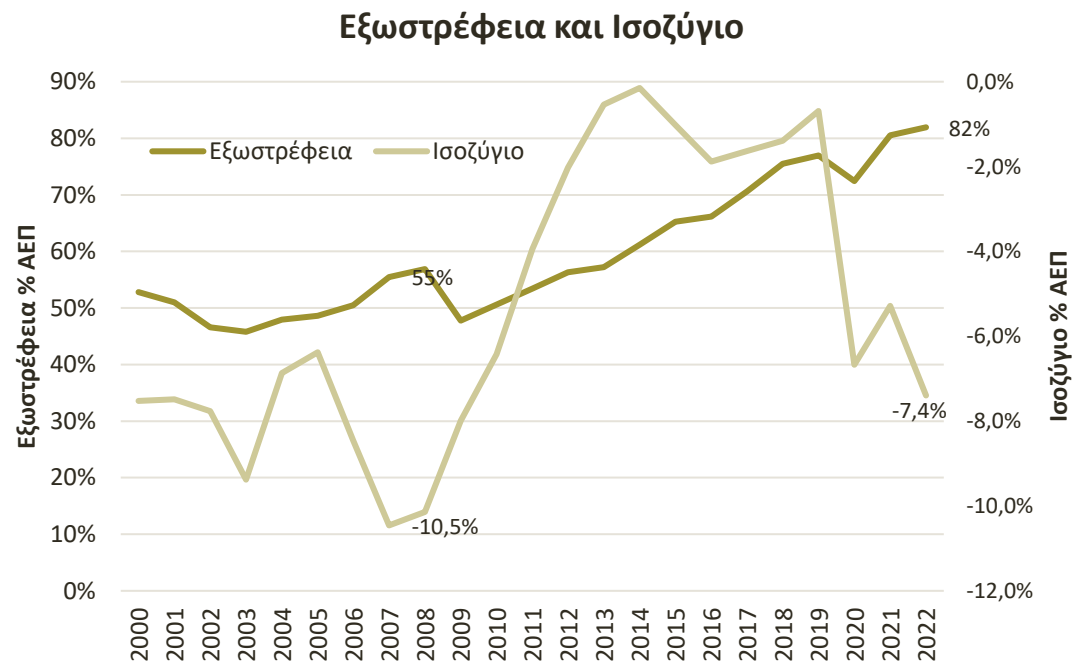
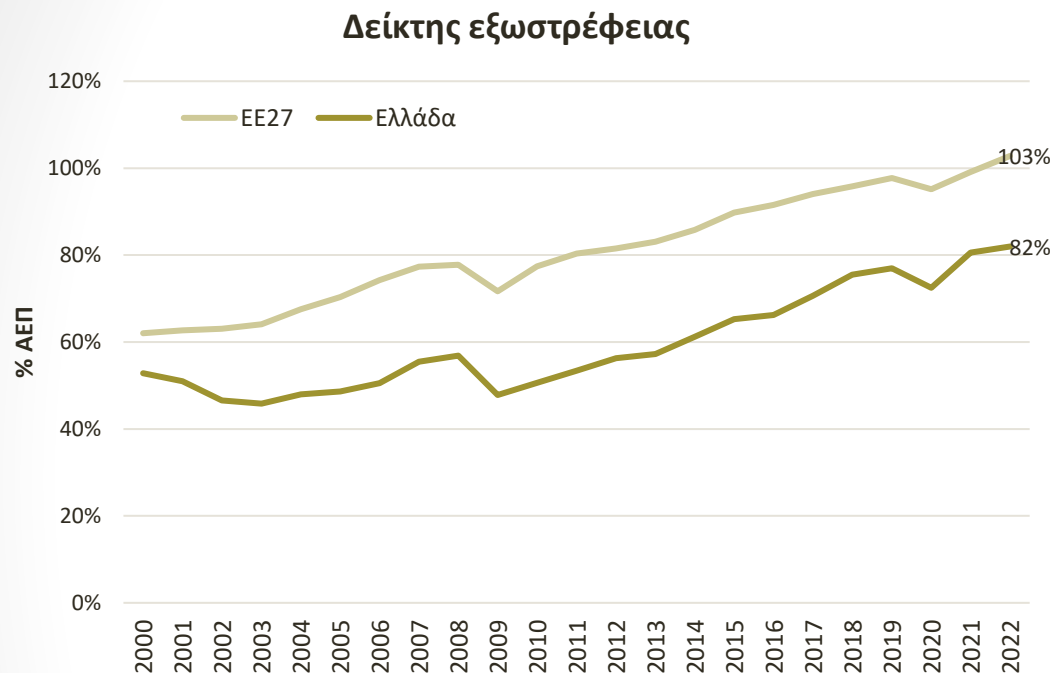
Εξαγωγές αγαθών και εμπορικό ισοζύγιο

Πηγή: Eurostat

Οι εξαγωγές αγαθών αυξάνονται διαχρονικά, αλλά το εμπορικό έλλειμμα παραμένει υψηλό.

Ενίσχυση της εξωστρέφειας της ελληνικής οικονομίας

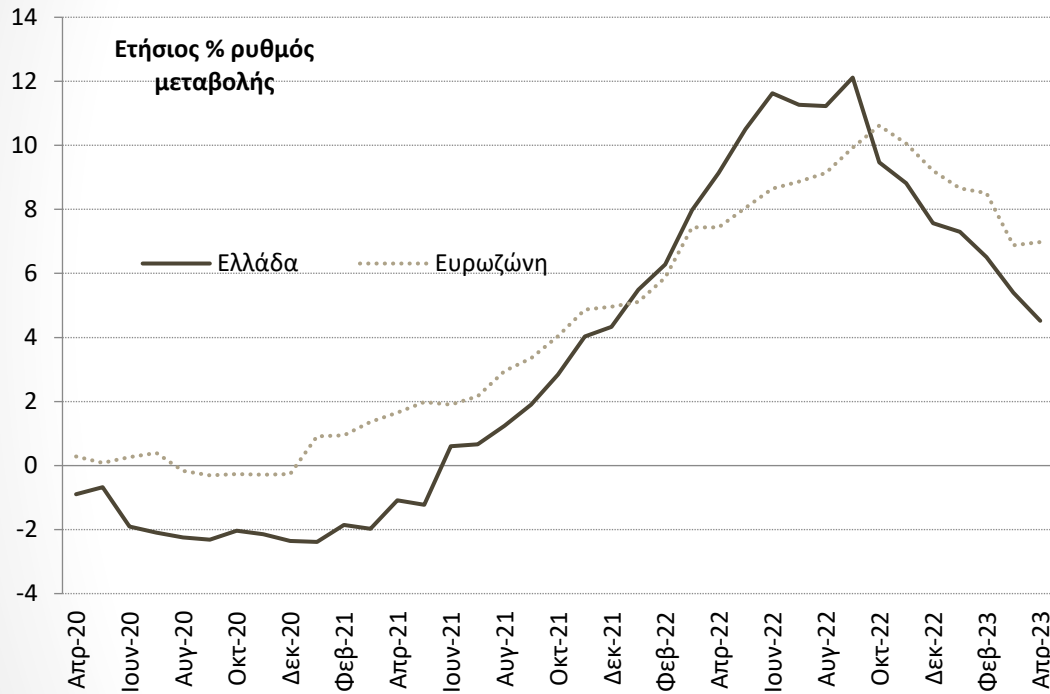

Πηγή: Eurostat

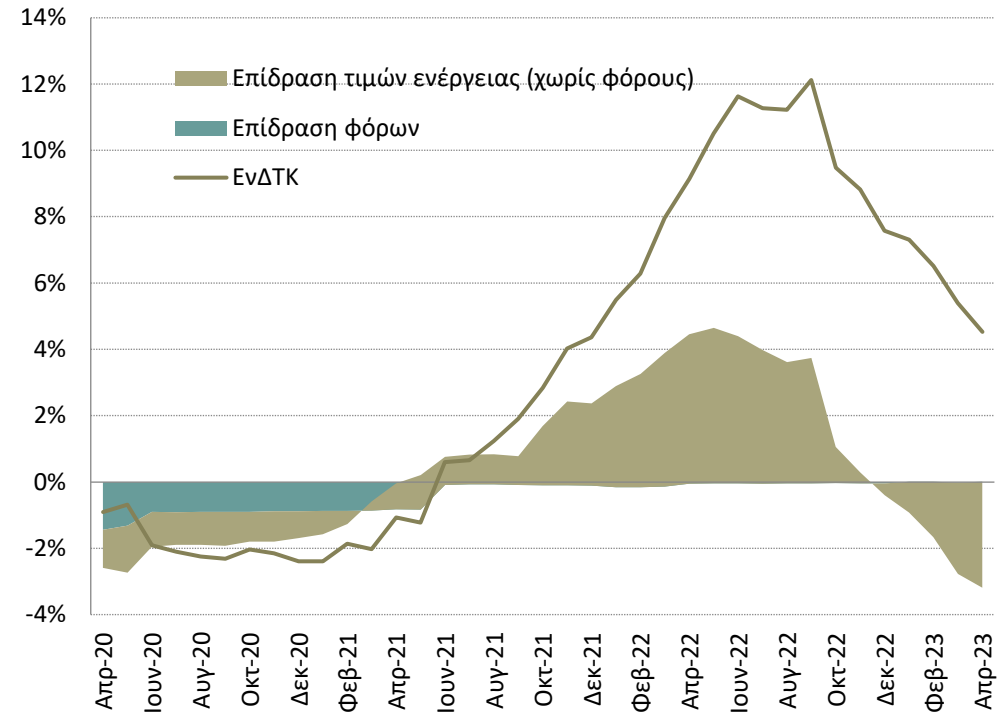
- Μετά την κρίση χρέους του 2009 ο δείκτης ανοιχτής οικονομίας για την Ελλάδα άρχισε να μειώνει σταδιακά την απόκλισή του από τον με τον ευρωπαϊκό μέσο όρο, φτάνοντας **το ιστορικό ρεκόρ του 82% του ΑΕΠ το 2022**.
- Ενώ η ενίσχυση της εξωστρέφειας επιδρά αναμφίβολα **θετικά στο ρυθμό μεγέθυνσης μιας οικονομίας**, όταν αυτή συνοδεύεται με διερευνόμενα εξωτερικά ελλείμματα τότε ενδέχεται να καταστήσει την εγχώρια οικονομία ευάλωτη στους εξωτερικούς κραδασμούς.
- Στην περίπτωση της Ελλάδας όπου οι **εισαγωγές παρουσιάζουν υψηλή ελαστικότητα ως προς την κατανάλωση**, και η τελευταία αντιπροσωπεύει μεγάλο μέρος του εγχώριου προϊόντος, η ενίσχυση του ρυθμού μεγέθυνσης της εγχώριας οικονομίας επιφέρει την αύξηση της εξωστρέφειας αλλά ταυτόχρονα και την επιδείνωση του ελλείματος του εξωτερικού ισοζυγίου.
- Η μεγάλη αύξηση της εξωστρέφειας που παρατηρείται τα τελευταία δύο χρόνια έχει **οδηγήσει σε μικρότερα ελλείμματα συγκριτικά με τον μικρότερο βαθμό εξωστρέφειας και τα μεγαλύτερα εξωτερικά ελλείμματα που παρατηρήθηκαν το 2007**.

Ο πληθωρισμός στο 9,6% το 2022 σημείωσε υψηλό 28 ετών, κυρίως λόγω των τιμών της ενέργειας...

Εναρμονισμένος Δείκτης Τιμών Καταναλωτή (ΕνΔΤΚ)(ετήσιος ρυθμός ανάπτυξης)

ΕνΔΤΚ στην Ελλάδα και επιπτώσεις των τιμών των ενεργειακών αγαθών και αλλαγές στη φορολογία

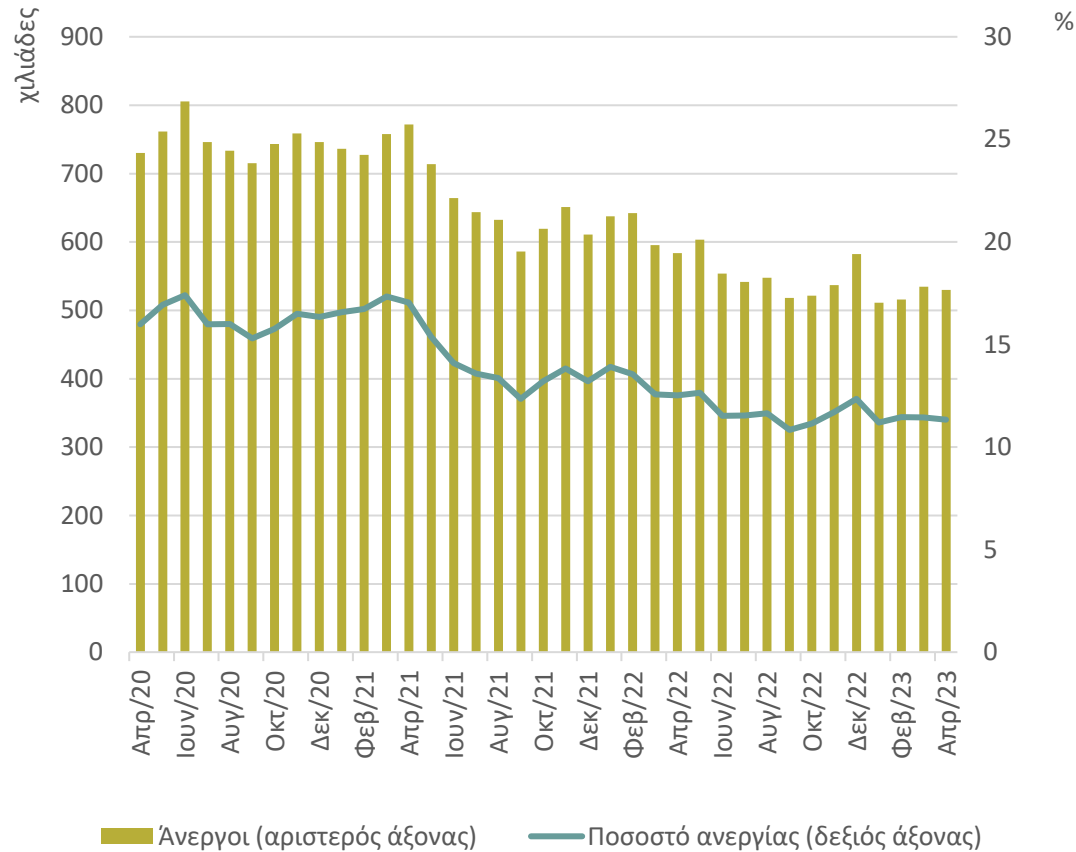

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Eurostat

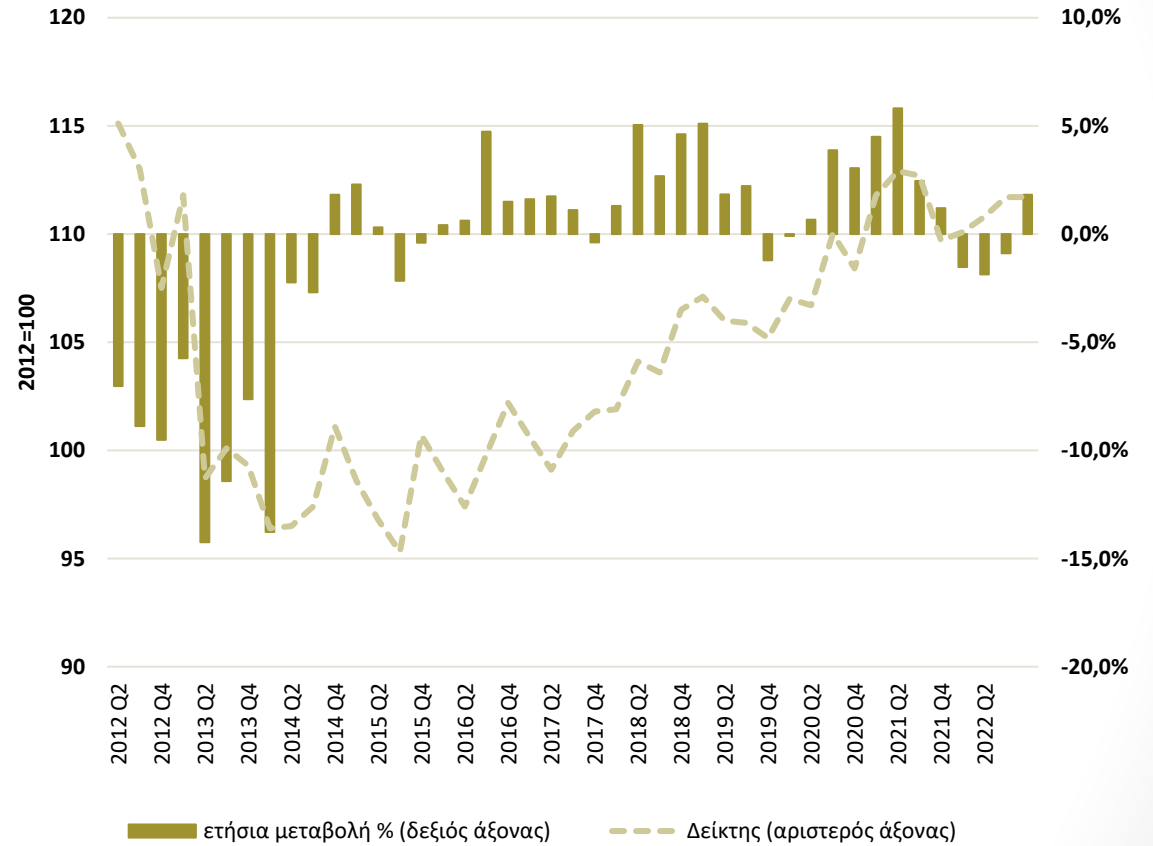
...ενώ το πρώτο εξάμηνο του 2023 καταγράφεται συστηματική, αν και σταδιακή, αποκλιμάκωση.

Η αγορά εργασίας βελτιώνεται σταδιακά, το ποσοστό ανεργίας παραμένει διψήφιο για περισσότερο από μια δεκαετία

Ανεργία

Εποχικά προσαρμοσμένος δείκτης κόστους εργασίας

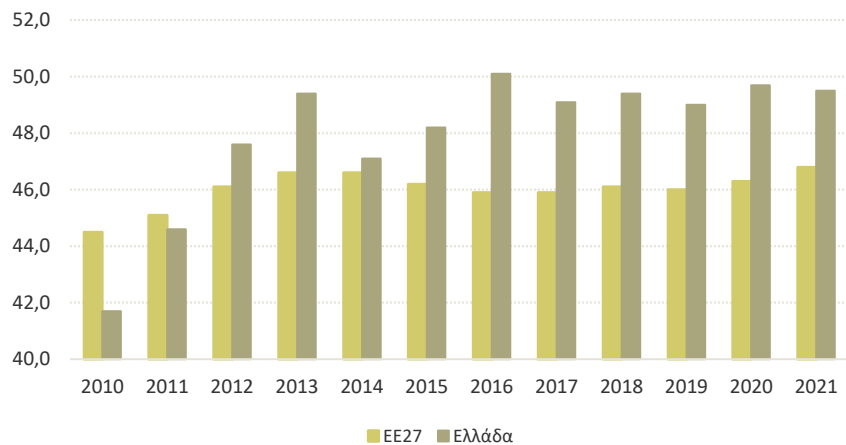

Δημόσια οικονομικά

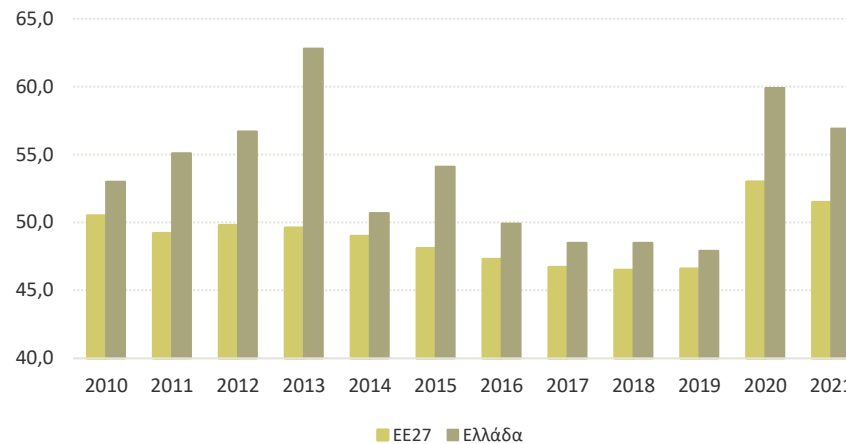

Κατά τη διάρκεια της πανδημίας, αυξήθηκε η συμμετοχή του δημοσίου τομέα στην οικονομία

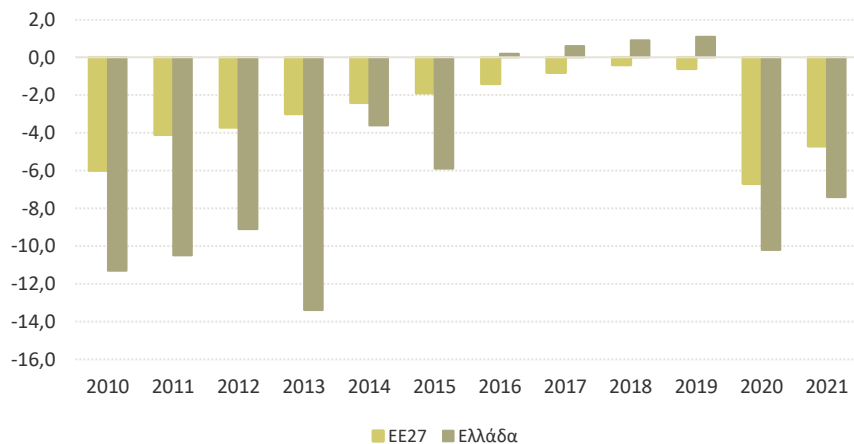
Έσοδα Γενικής Κυβέρνησης
(σε % του ΑΕΠ)

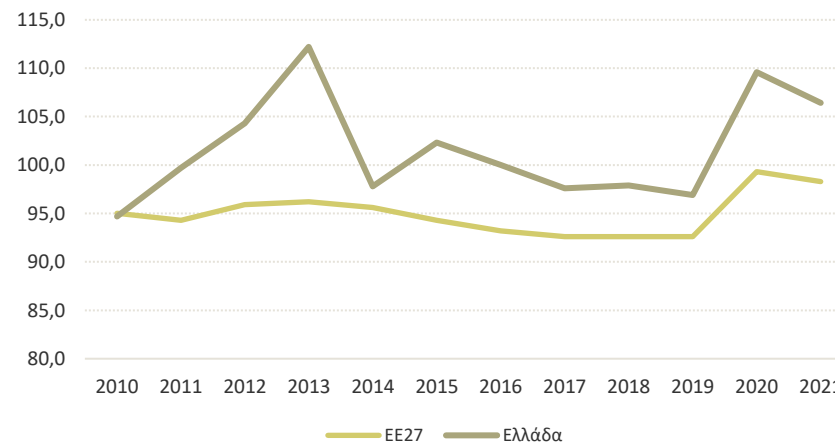
Δαπάνες Γενικής Κυβέρνησης
(σε % του ΑΕΠ)

Ισοζύγιο Γενικής Κυβέρνησης
(σε % του ΑΕΠ)

Συμμετοχή του δημοσίου τομέα (άθροισμα δαπανών και εσόδων της γενικής κυβέρνησης, σε % του ΑΕΠ)

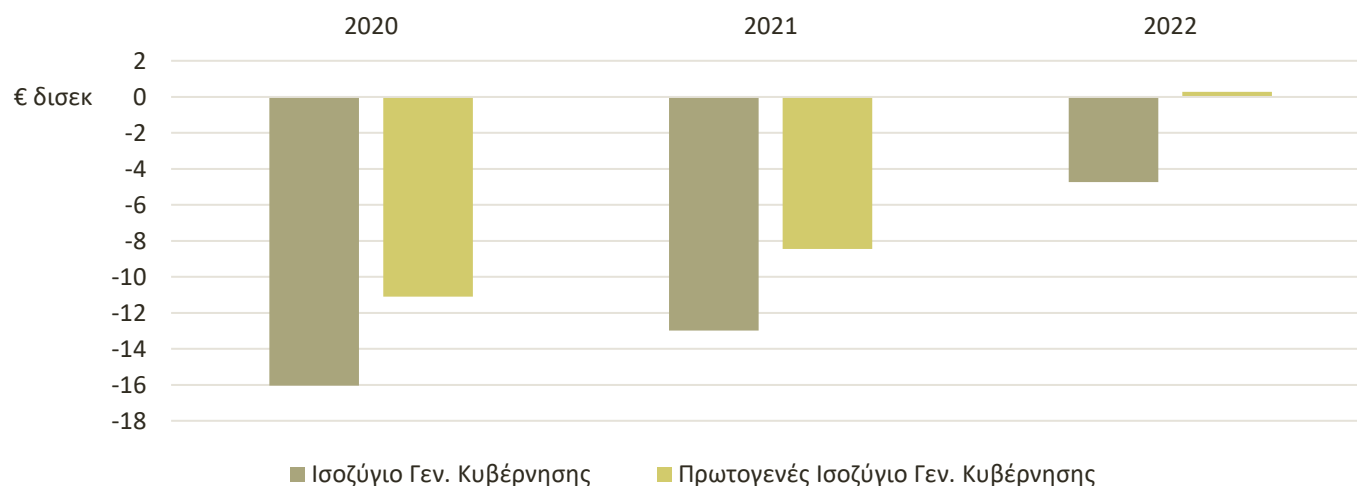

Δημοσιονομική επίδοση: υπέρβαση στόχου το 2022, πίεση για υψηλότερο πρωτογενές πλεόνασμα το 2023

Δημοσιονομικό ισοζύγιο και χρέος (% ΑΕΠ)

	2021	2022	2023 (target)
Ισοζύγιο	-7,1%	-2,3%	-2,0%
Πρωτογενές ισοζύγιο	-4,7%	+0,1%	+0,7%
Χρέος	194,6%	171,3%	159,3%

Ισοζύγιο Γενικής Κυβέρνησης

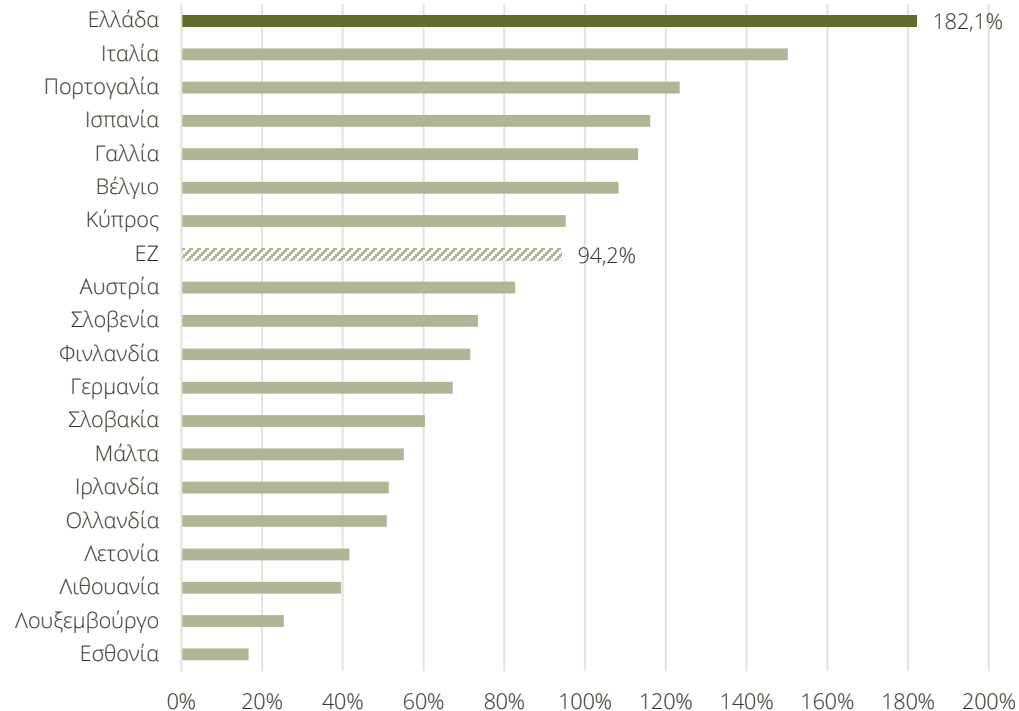

Η Ελλάδα καταγράφει με διαφορά το υψηλότερο χρέος προς ΑΕΠ στην Ευρώπη, με πτωτική ωστόσο τάση...

Εξέλιξη του χρέους της ελληνικής γενικής κυβέρνησης

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Χρέος (δισ. €)	317,5	334,7	331,1	341,2	353,4	356,3
% ΑΕΠ	179,5	186,4	180,6	206,3	194,6	171,3

Το χρέος της γενικής κυβέρνησης, ως % του ΑΕΠ, 3ο τρίμηνο 2022

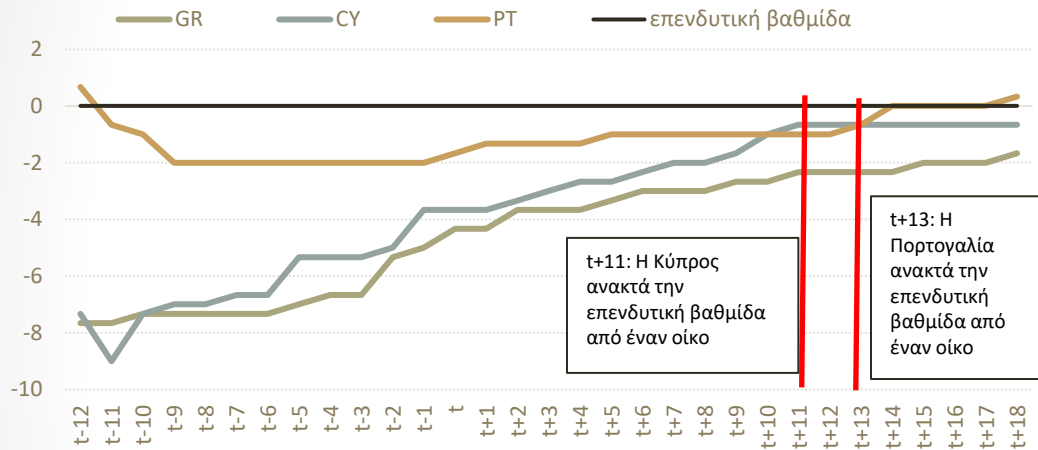

Πηγή: Eurostat και ΟΔΔΗΧ

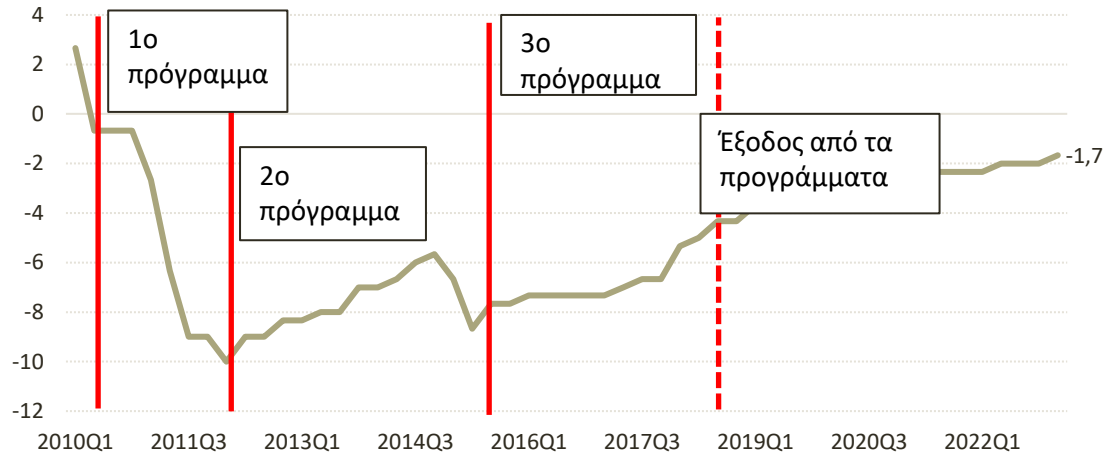
...καθώς και ευνοϊκά ποιοτικά χαρακτηριστικά, όπως σταθερό και χαμηλό επιτόκιο, μακρά μέση διάρκεια.

Ο χρόνος παραμονής εκτός επενδυτικής βαθμίδας του ελληνικού κρατικού ομολόγου...

Πιστοληπτική αξιολόγηση κρατικών ομολόγων ανά χώρα*: Αριθμός βαθμίδων πάνω/κάτω από την επενδυτική ανά τρίμηνο

Πιστοληπτική αξιολόγηση ελληνικών κρατικών ομολόγων*: Αριθμός βαθμίδων πάνω/κάτω από την επενδυτική

Χρόνος σε τρίμηνα, όπου t είναι το τρίμηνο λήξης του προγράμματος

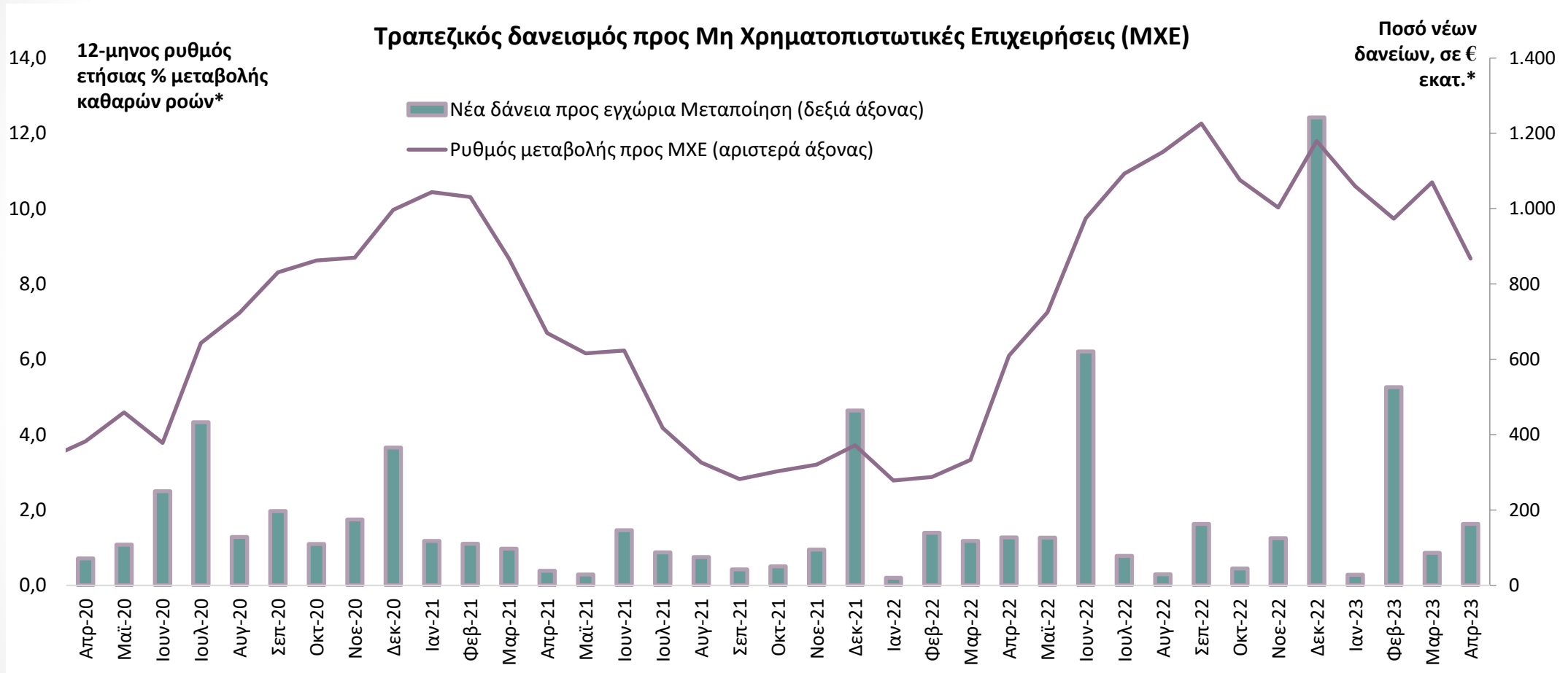
Πηγές: Τρεις διεθνείς οίκοι αξιολόγησης, **Επεξεργασία στοιχείων:** IOBE. ***Σημείωση:** Αριθμητικός μέσος αξιολόγησης από τρεις διεθνείς οίκους, S&P, Moody's, Fitch

...ξεπέρασε σε διάρκεια τις υπόλοιπες χώρες της Ευρωζώνης που αντιμετώπισαν κρίση, μετά τη λήξη των προγραμμάτων τους. Η Κύπρος και η Πορτογαλία ανέκτησαν την επενδυτική βαθμίδα εντός 3 και 4 ετών αντίστοιχα μετά τη λήξη των προγραμμάτων τους. Το 2023 είναι το 5ο έτος από τη λήξη του τελευταίου Ελληνικού προγράμματος.

Υπό προϋποθέσεις, η προσδοκία των αγορών είναι ότι η επενδυτική βαθμίδα δύναται να αποκτηθεί εντός του 2023.

Χρηματοπιστωτικό σύστημα

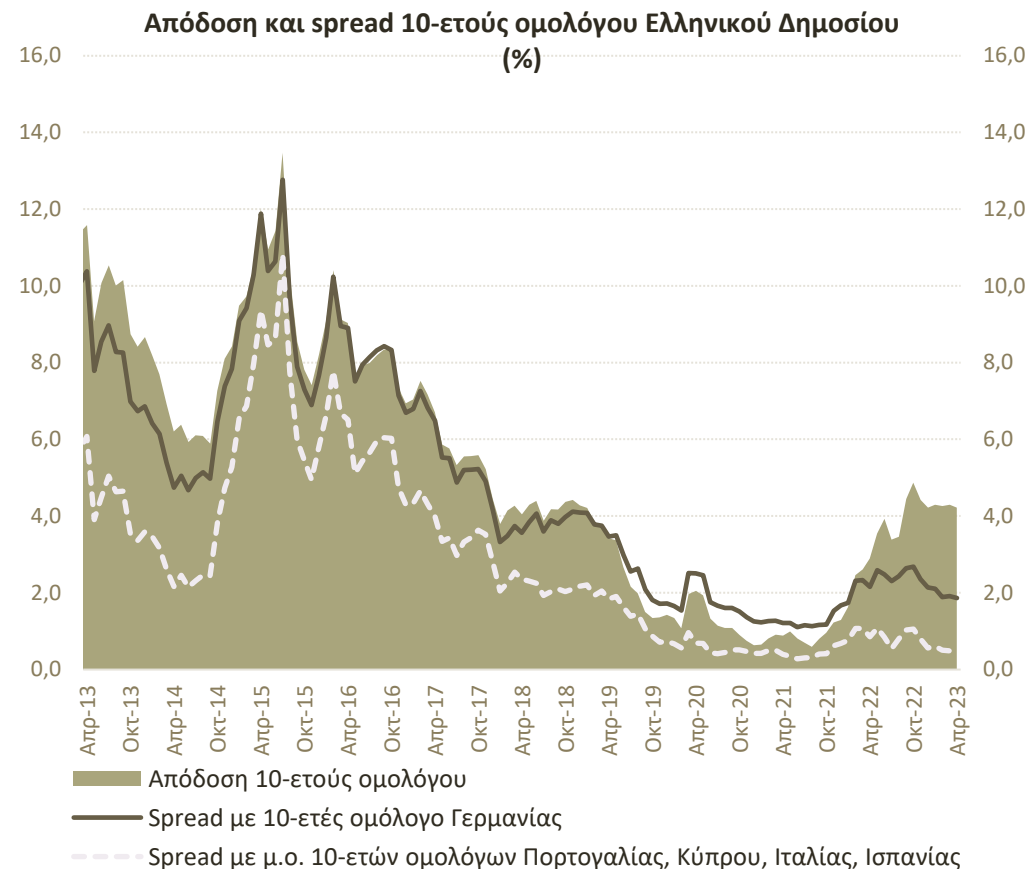
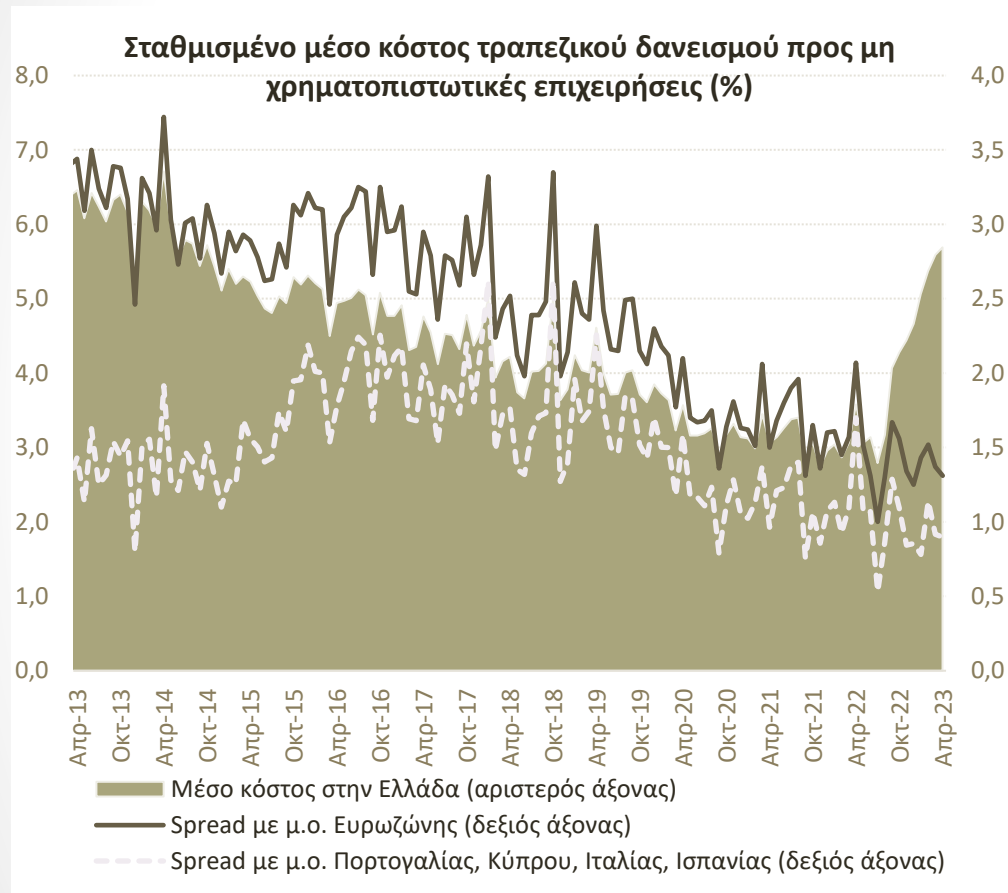
Ο 12μηνος ρυθμός πιστωτικής επέκτασης προς τις επιχειρήσεις είναι υψηλός την τελευταία τριετία

Πηγή: ΕΚΤ

Οι νέες πιστώσεις προς επιχειρήσεις της Μεταποίησης τον Απρίλιο του 2023 άγγιξαν τα €163 εκατ.

Η πολυετής πτωτική τάση του κόστους της νέας χρηματοδότησης αντιστράφηκε το 2022...

Πηγή: ΕΚΤ

...τόσο για τον ιδιωτικό όσο και για τον δημόσιο τομέα, ενώ η απόκλιση (spread) με τα άλλα κράτη-μέλη της ΕΖ παραμένει υψηλότερη σε σχέση με την προ κρίσης περίοδο.

Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας

Άξονες επενδύσεων Σχεδίου Ανάκαμψης «Ελλάδα 2.0»

Πράσινη Μετάβαση

Μετάβαση σε νέο ενεργειακό μοντέλο φιλικό στο περιβάλλον (€2.574 εκατ.)

Ενεργειακή αναβάθμιση κτιριακού αποθέματος και χωροταξική μεταρρύθμιση (€4.279 εκατ.)

Μετάβαση σε πράσινο και βιώσιμο σύστημα μεταφορών (€1.197 εκατ.)

Αειφόρος χρήση πόρων, ανθεκτικότητα στην κλιματική αλλαγή, βιοποικιλότητα (€2.345 εκατ.)

Ψηφιακή Μετάβαση

Συνδεσιμότητα για πολίτες-επιχειρήσεις-κράτος (€453 εκατ.)

Ψηφιακός μετασχηματισμός κράτους (€1.308 εκατ.)

Ψηφιακός μετασχηματισμός επιχειρήσεων (€375 εκατ.)

Απασχόληση, Δεξιότητες, Κοινωνική Συνοχή

Αύξηση θέσεων εργασίας και προώθηση συμμετοχής στην αγορά εργασίας (€760 εκατ.)

Ενίσχυση ψηφιακών δυνατοτήτων εκπαίδευσης, εκσυγχρονισμός επαγγελματικής εκπαίδευσης-κατάρτισης (€2.412 εκατ.)

Ενίσχυση προσβασιμότητας-αποτελεσματικότητας-ποιότητας του συστήματος υγείας (€1.536 εκατ.)

Αύξηση πρόσβασης σε αποτελεσματικές και χωρίς αποκλεισμούς κοινωνικές πολιτικές (€601 εκατ.)

Ιδιωτικές επενδύσεις και μετασχηματισμός της οικονομίας

Φορολογικά εργαλεία για ανάπτυξη-βελτίωση φορολογικής διοίκησης (€183 εκατ.)

Εκσυγχρονισμός δημόσιας διοίκησης (€184 εκατ.)

Βελτίωση αποτελεσματικότητας του συστήματος δικαιοσύνης (€331 εκατ.)

Ενίσχυση του χρηματοπιστωτικού τομέα και των κεφαλαιαγορών (€25 εκατ.)

Προώθηση έρευνας-καινοτομίας (€554 εκατ.)

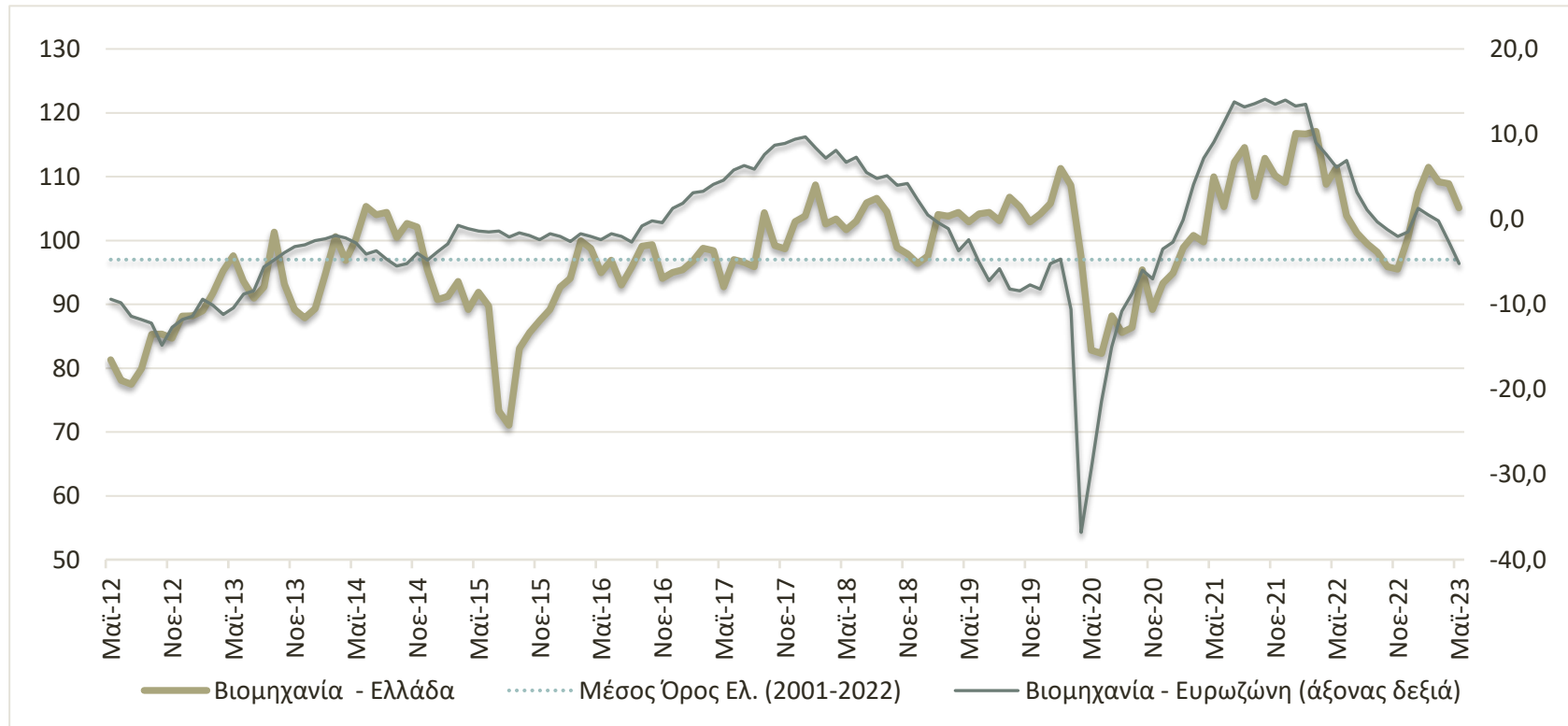
Εκσυγχρονισμός-βελτίωση ανθεκτικότητας κύριων κλάδων της χώρας (€6.121 εκατ.)

Βελτίωση ανταγωνιστικότητας, προώθηση ιδιωτικών επενδύσεων-εξαγωγών (€409 εκατ.)

Τάσεις στην ελληνική βιομηχανία

Υποχώρηση των επιχειρηματικών προσδοκιών στη Βιομηχανία

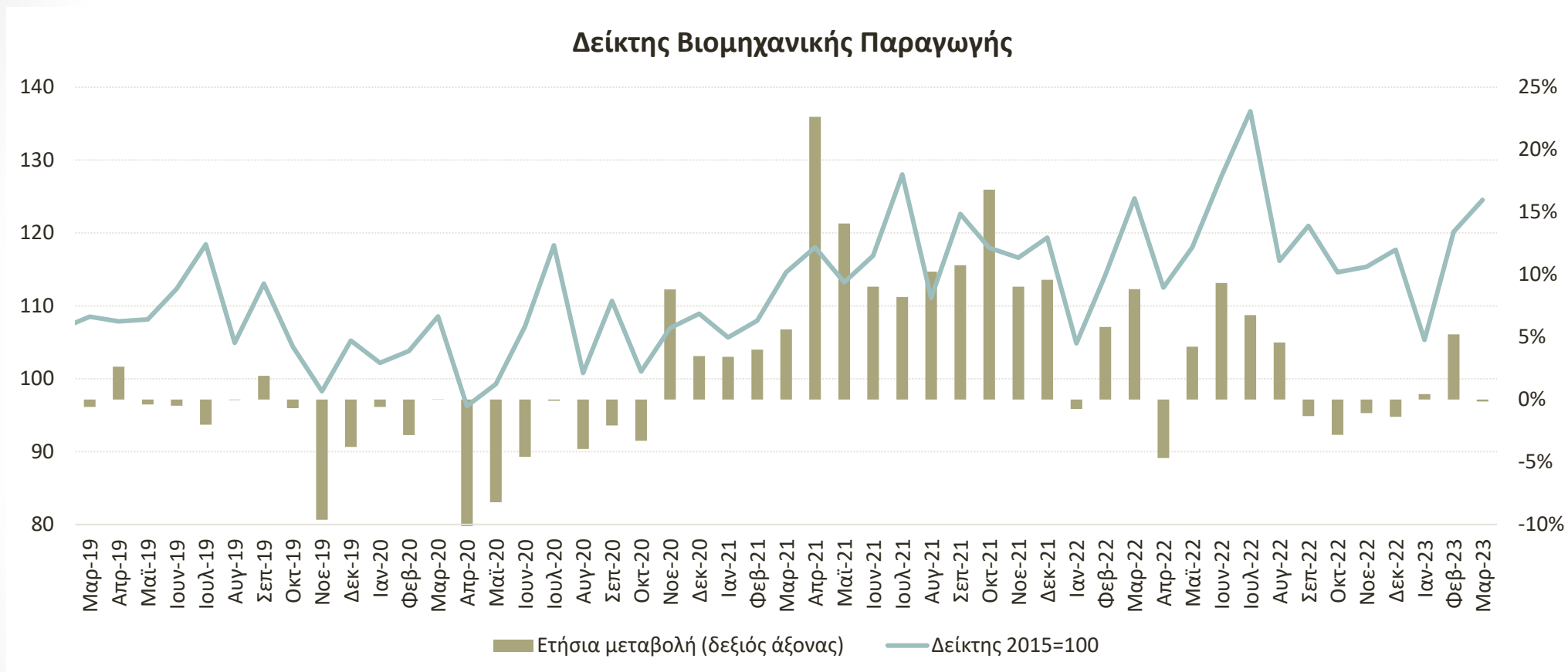
Επιδείνωση των προσδοκιών, λόγω κλιμάκωσης των αποθεμάτων και μείωσης της ζήτησης.

Πηγές: European Commission, IOBE

Ο Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στη Βιομηχανία υποχώρησε τον Μάιο στις 105,1 μονάδες (από 108,9 μον. τον Απρίλιο), σε χαμηλότερα επίπεδα από το αντίστοιχο περυσινό (111,4 μον.).

Οριακή μείωση της βιομηχανικής παραγωγής 0,2% τον Μάρτιο σε σχέση με ένα έτος πριν

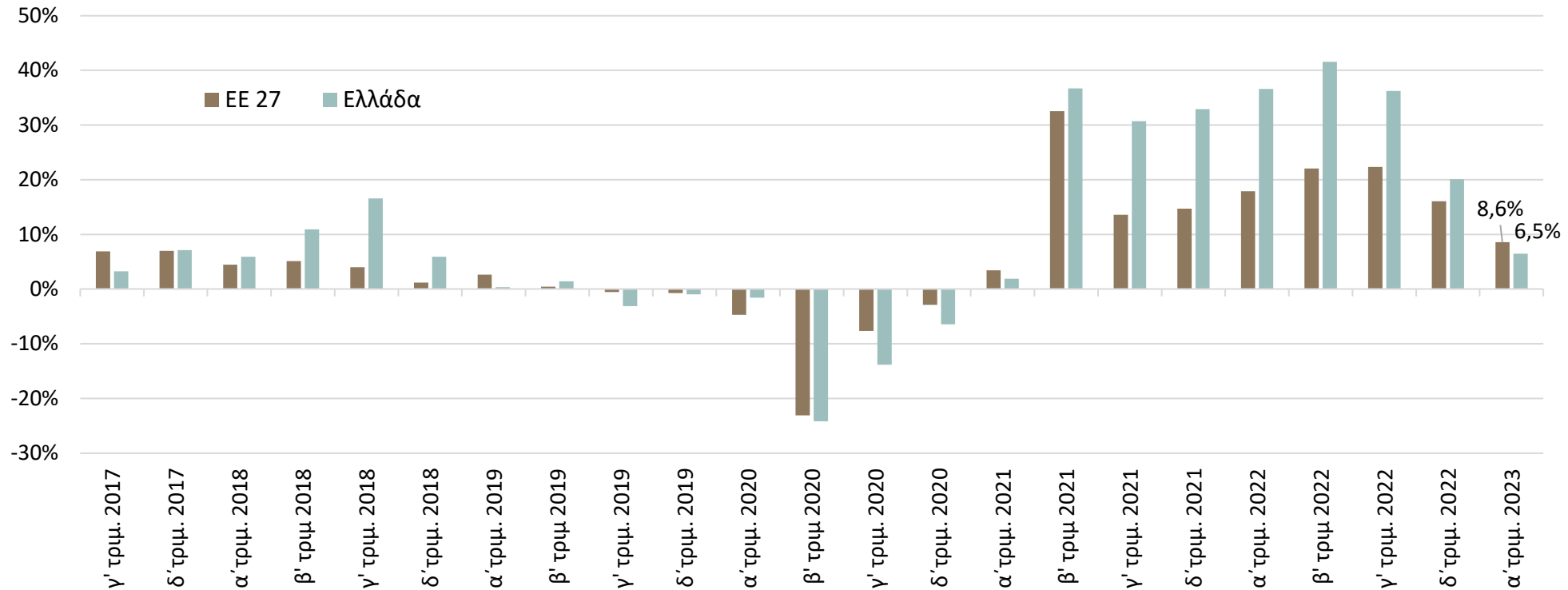

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ. Εποχικά διορθωμένα στοιχεία.

Μικτές τάσεις στους κλάδους της βιομηχανίας τον Μάρτιο. Ειδικότερα, βελτίωση για Ορυχεία (13,7%) και Μεταποίηση, (7,6%), αλλά εξασθένιση για Ηλεκτρικό ρεύμα (-28,1%). Σε κλάδους υψηλής σημασίας για την ελληνική οικονομία, άνοδος καταγράφηκε στα Φάρμακα (14,5%) και τα Τρόφιμα (4,2%), αλλά υποχώρησε στα Βασικά Μέταλλα (-1,1%).

Βελτίωση του δείκτη κύκλου εργασιών βιομηχανίας 6,5% στην Ελλάδα το α' τριμ. του 2023 σε σχέση με ένα έτος πριν, έναντι 8,6% στην ΕΕ

Δείκτης Κύκλου Εργασιών Βιομηχανίας
(Μεταποίηση & Ορυχεία και Λατομεία)

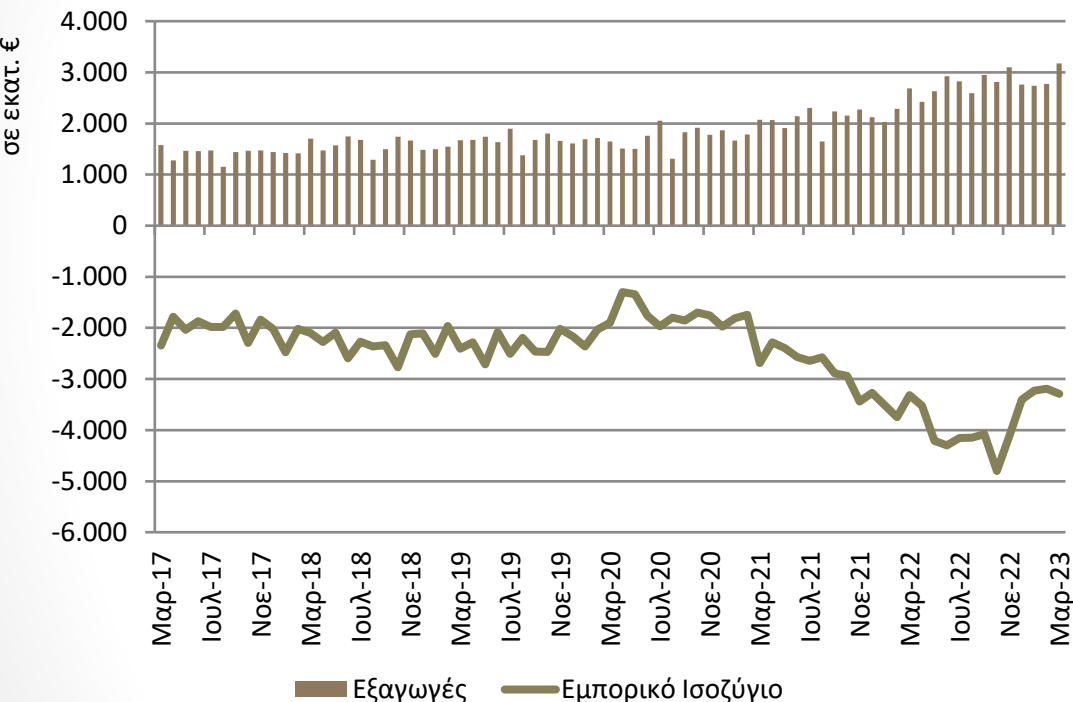

Πηγή: Eurostat. Εποχικά διορθωμένα στοιχεία

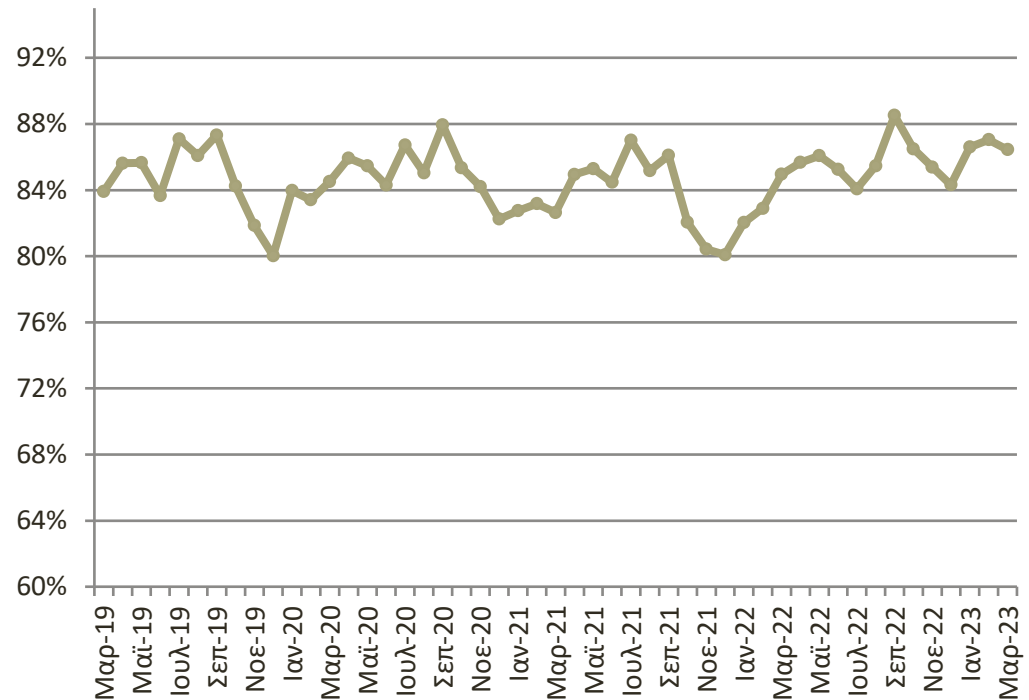
Υποχώρηση 2,9% σε σύγκριση με το δ' τριμ. του 2022.

Άνοδος των εξαγωγών και μείωση του εμπορικού ελλείμματος βιομηχανίας σε σχέση με ένα έτος πριν

Στα €3,2 δισεκ. οι εξαγωγές των βιομηχανικών προϊόντων* τον Μάρτιο (18,1%, γ-ο-γ). Υποχώρηση για το εμπορικό έλλειμμα, στα €3,28 δισεκ. από €3,31 δισεκ. ένα έτος πριν.

Το μερίδιο των βιομηχανικών προϊόντων* τον Μάρτιο διαμορφώθηκε στο 86% του συνόλου των εξαγωγών αγαθών.

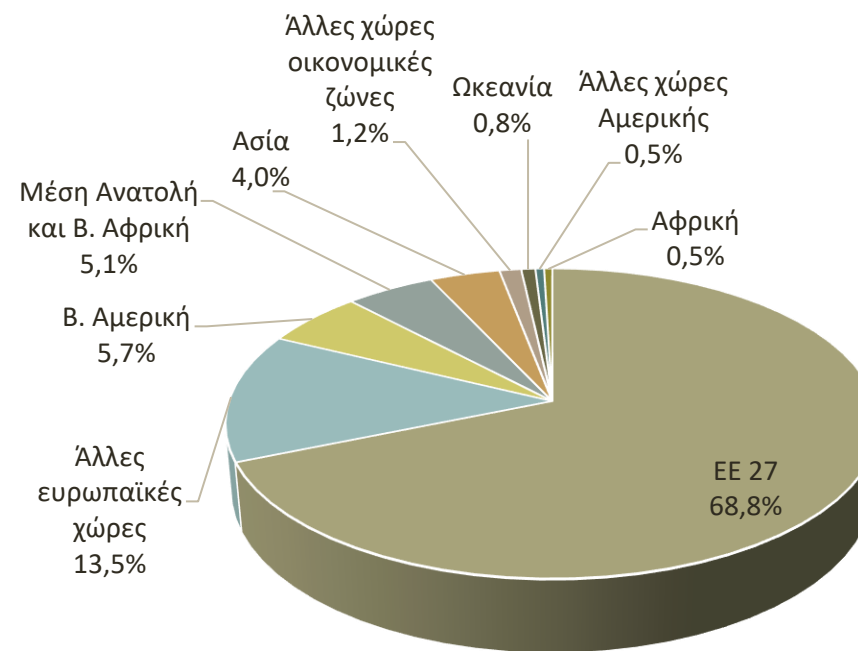
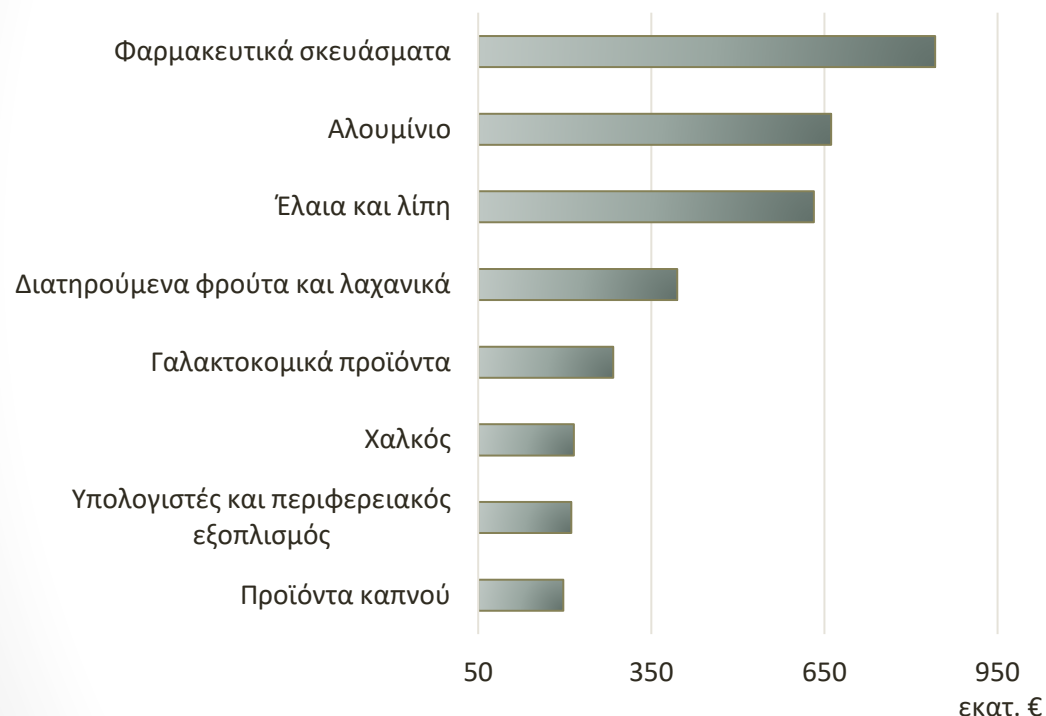
Πηγή: Eurostat, International Trade, ComExt

*Σημ: Σε τρέχουσες τιμές. Περιλαμβάνονται τα Ορυχεία-Λατομεία και η Μεταποίηση, εξαιρουμένων των Προϊόντων διύλισης πετρελαίου

Φαρμακευτικά σκευάσματα και Αλουμίνιο κορυφαία εξαγόμενα βιομηχανικά προϊόντα το α' τρίμηνο

Στο α' τρίμηνο του 2023 πρωτοπόρησαν για τις εξαγωγές τους τα Φαρμακευτικά σκευάσματα με €842 εκατ. (+24,2%, γ-ο-γ), και το Αλουμίνιο με €662 εκατ. (+0,3%, γ-ο-γ).

Το 82% των βιομηχανικών προϊόντων* προς ευρωπαϊκές χώρες, ενώ ένα μόλις 5,7% προς Β. Αμερική το 2022¹.

Πηγή: Eurostat, International Trade, ComExt

*Σημ: Σε τρέχουσες τιμές. Περιλαμβάνονται τα Ορυχεία-Λατομεία και η Μεταποίηση, εξαιρουμένων των Προϊόντων διύλισης πετρελαίου

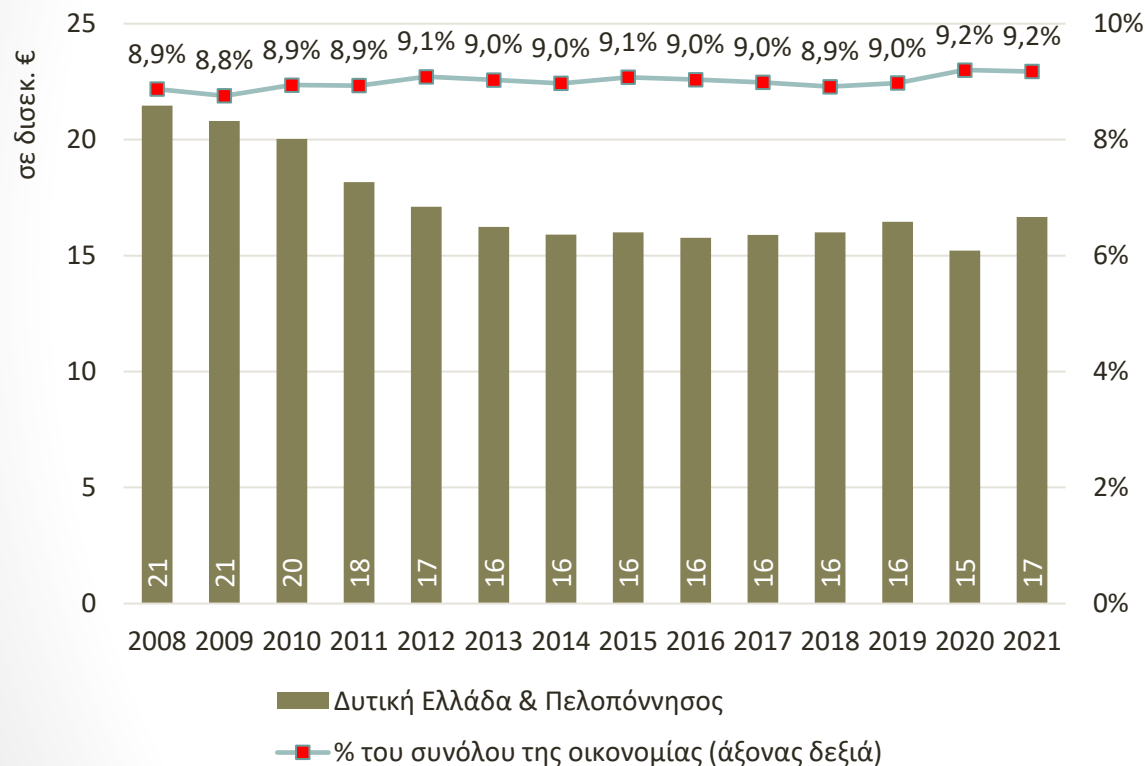
¹Προσωρινά δεν υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία για το α' τρίμηνο του 2023.

Η Βιομηχανία σε Πελοπόννησο & Δυτική Ελλάδα

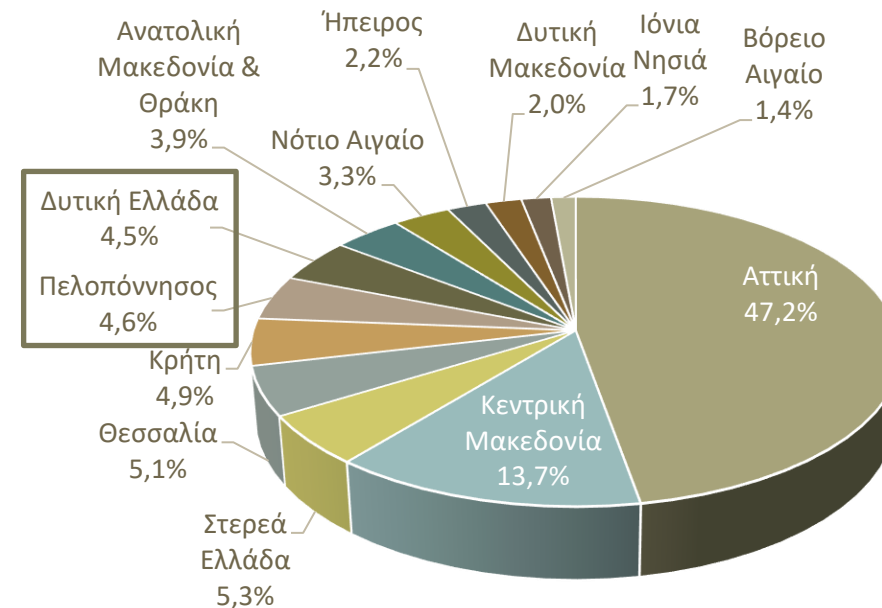

Άνω του 9% η συνεισφορά της Περιφέρειας Πελοποννήσου & Δυτικής Ελλάδας στο ΑΕΠ της χώρας την τελευταία 10ετία

Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν

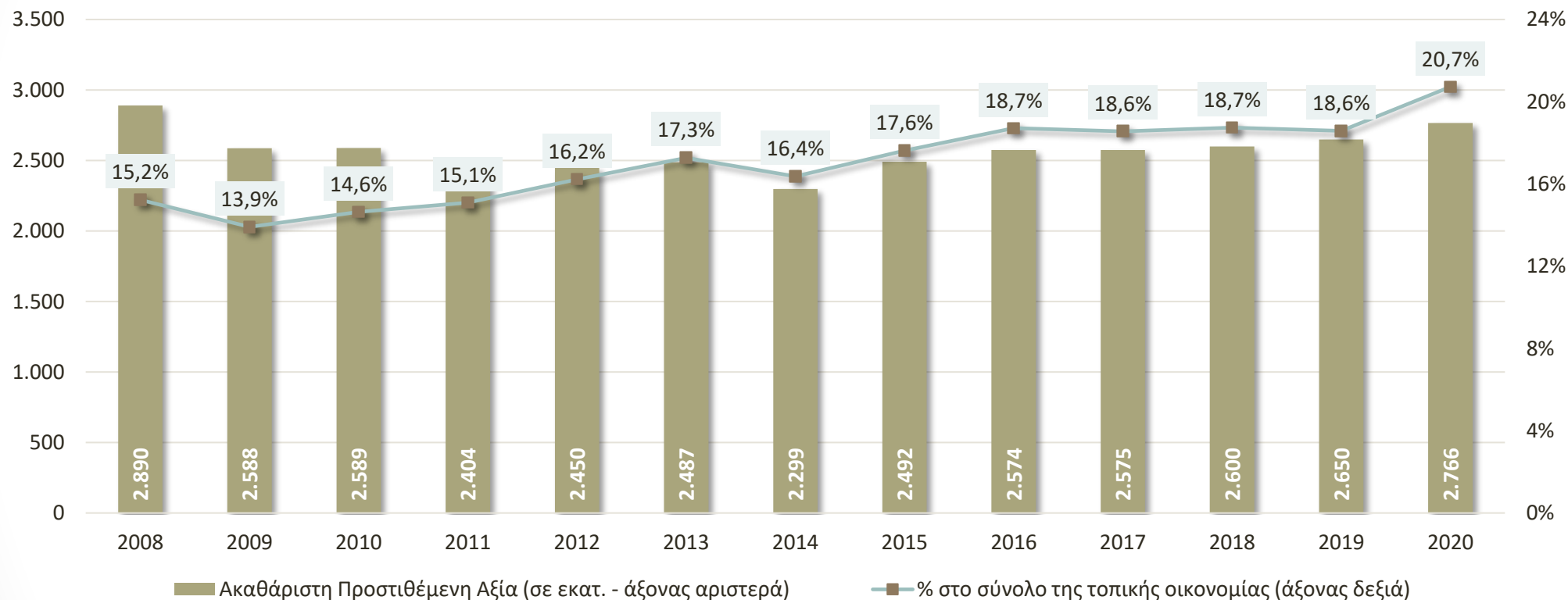
Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν ανά περιφέρεια, ως % του ΑΕΠ, 2021

Πηγή: Eurostat, Περιφερειακοί Λογαριασμοί

Ανοδικά η ΑΠΑ της τοπικής βιομηχανίας την τελευταία 10ετία

Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία Βιομηχανίας
Περιφέρεια Πελοποννήσου & Δυτικής Ελλάδος

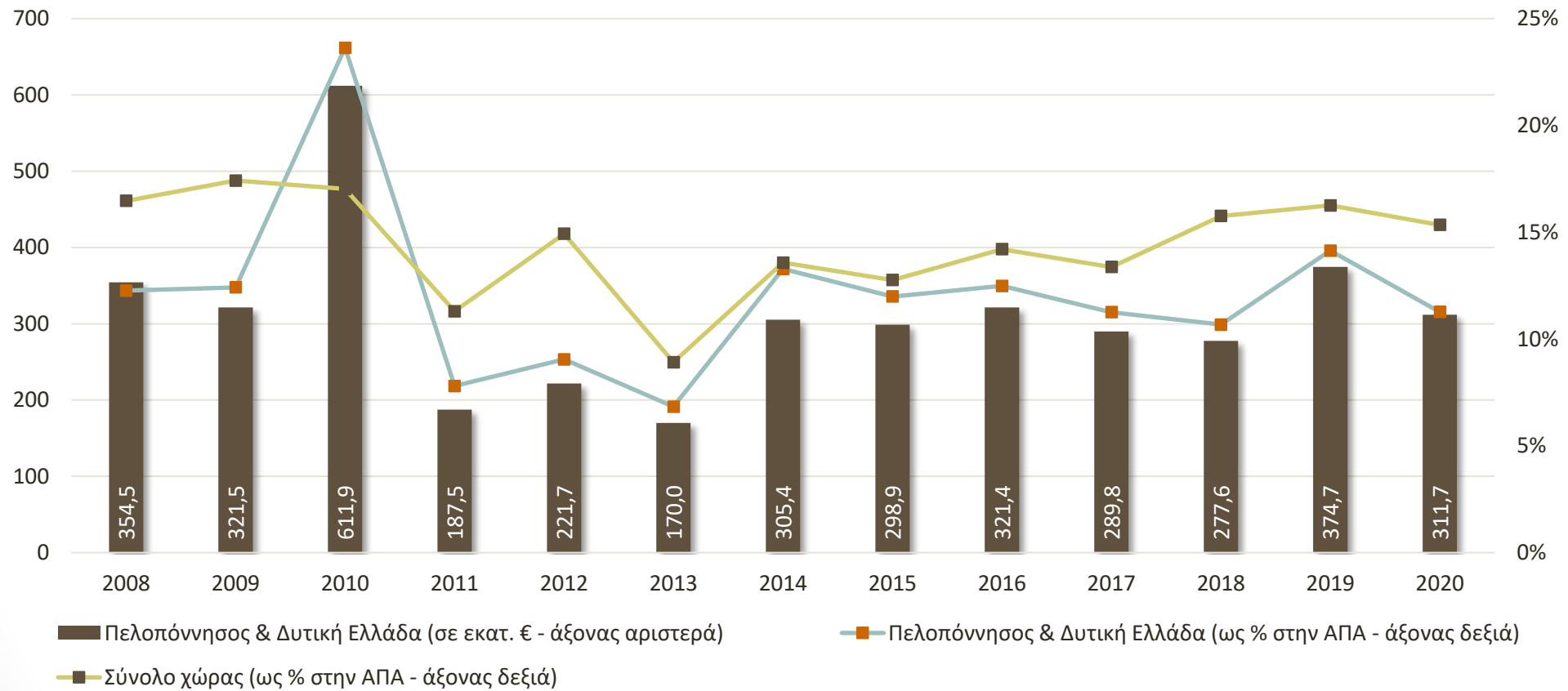

Πηγή: Eurostat, Περιφερειακοί Λογαριασμοί

Άνω του 20% η συνεισφορά της βιομηχανίας σε όρους ΑΠΑ στην τοπική οικονομία το 2020

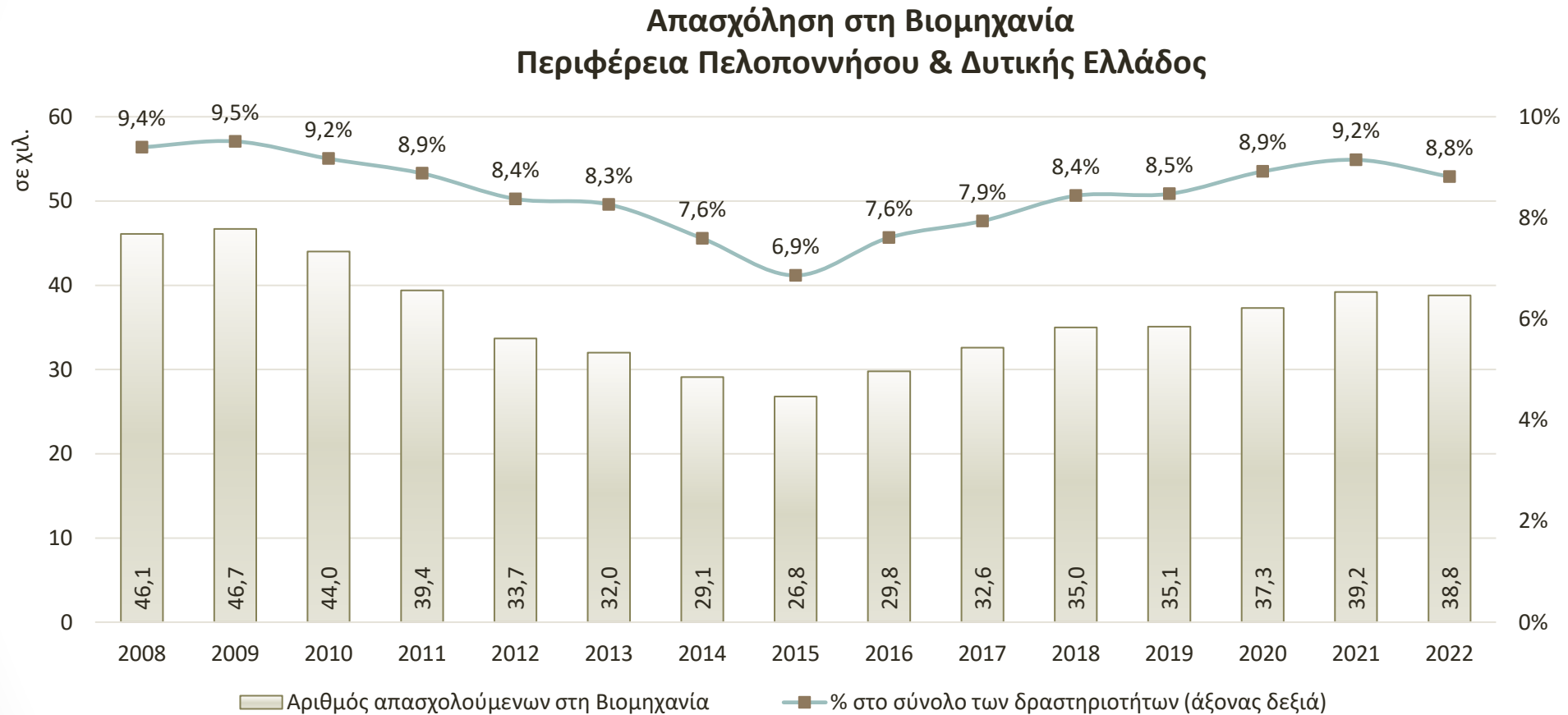
ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΟ ΚΕΝΟ

Σχηματισμός Πάγιου Κεφαλαίου Βιομηχανίας

Πηγή: Eurostat, Περιφερειακοί Λογαριασμοί

Ενίσχυση της απασχόλησης στη βιομηχανία την τελευταία 7ετία

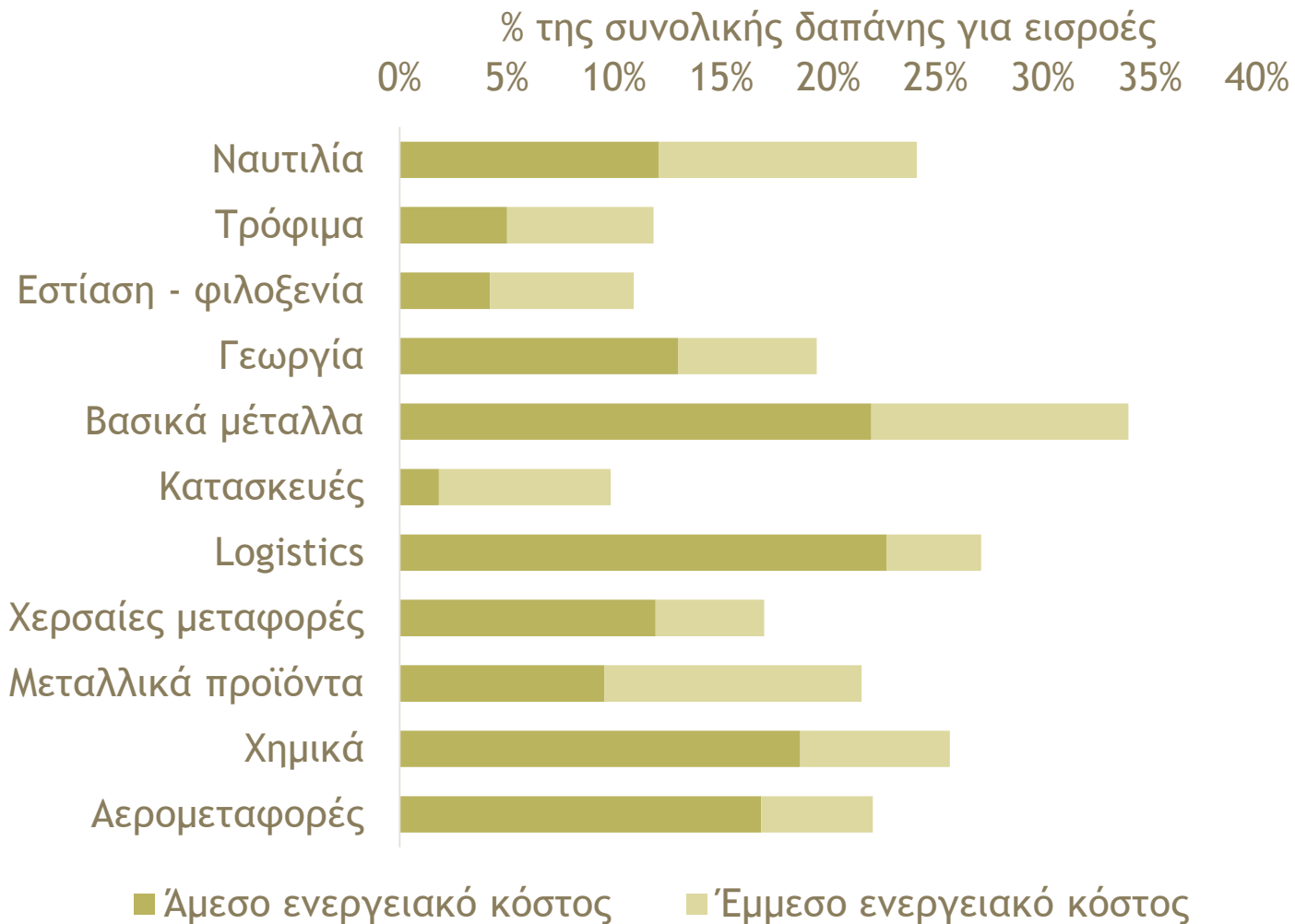

Πηγή: Eurostat, Labour Force Survey

Σχεδόν το 9% των απασχολούμενων στην Περιφέρεια εντοπίζεται στη βιομηχανία το 2022.

Ο ρόλος της ενέργειας

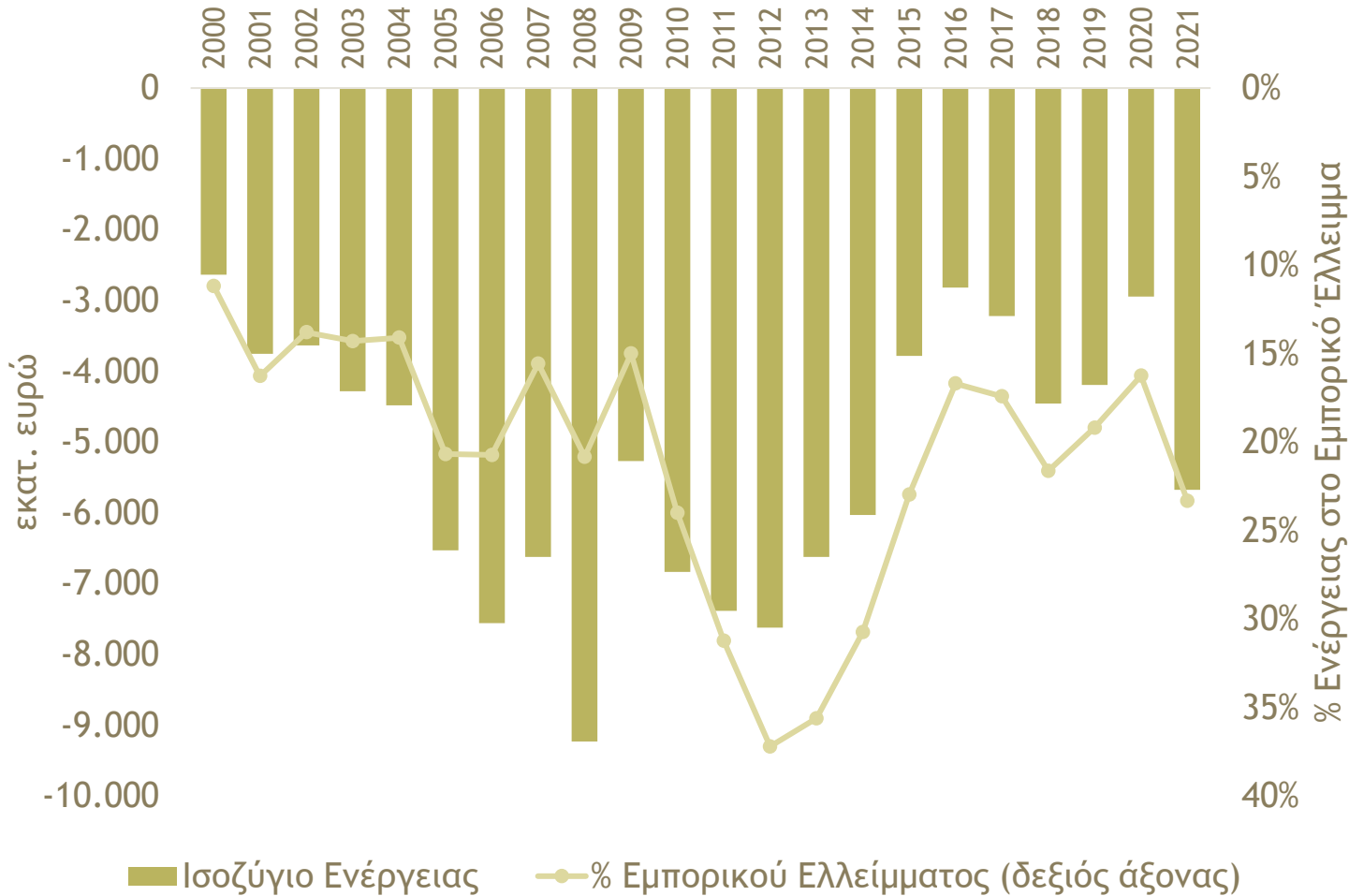
Δαπάνη για ενεργειακά προϊόντα ως ποσοστό της συνολικής δαπάνης για εισροές σε επιλεγμένους κλάδους

- Κλάδοι όπως τα logistics, η παραγωγή βασικών μετάλλων και χημικών, οι άμεσες δαπάνες για ενεργειακές εισροές αποτελούν μεγάλο μέρος των συνολικών δαπανών τους για εισροές
- Λαμβάνοντας υπόψη και το **έμμεσο ενεργειακό κόστος**, αναδεικνύεται ότι και άλλοι κλάδοι, όπως η ναυτιλία, η παραγωγή μεταλλικών προϊόντων και ο αγροτικός τομέας, έχουν εξίσου σημαντική έκθεση και επιπτώσεις από τις υψηλές τιμές ενέργειας

Εμπορικό ισοζύγιο ενέργειας

Εμπορικό Ισοζύγιο Ενέργειας, 2000-2021

- Το εμπορικό έλλειμμα των προϊόντων ενέργειας στην Ελλάδα έφτασε τα €5,7 δισ. το 2021, επίπεδο που χαμηλότερο από τα εμπορικά ελλείμματα που σημειώθηκαν την περίοδο 2005-2014 (με εξαίρεση το 2009)
- Οι υψηλότερες τιμές ενέργειας το 2022 θα επιδεινώσουν περαιτέρω το εμπορικό ισοζύγιο ενέργειας και την επίπτωσή του στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών

Τελικές παρατηρήσεις

Θετική δυναμική της οικονομίας, εγγενείς προκλήσεις και πιέσεις από το διεθνές περιβάλλον

Σε τι στηρίζεται η τρέχουσα μεγέθυνση;

- Ισχυρή ανάκαμψη κατανάλωσης
- Τόνωση διεθνούς τουρισμού
- Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας
- Δημόσιο χρέος σε σταθερό επιτόκιο

Κρίσιμες μεσοπρόθεσμες τάσεις

- Αύξηση διεθνούς μεριδίου εξαγωγών
- Προς μια ανοικτή οικονομία;
- Αξιοποίηση «αδρανούς» φυσικού και ανθρώπινου κεφαλαίου

Εξωτερικές πιέσεις

- Στροφή στη νομισματική πολιτική, με χαρακτηριστικά διαρκείας. Ακριβότερο και πιο εκλεκτικό χρήμα
- Αναταράξεις στο διεθνές τραπεζικό σύστημα
- Ενεργειακή κρίση, ρωσική εισβολή, αβεβαιότητα

Εγγενείς, δομικές προκλήσεις

- Δίδυμα ελλείμματα
- Υψηλός πληθωρισμός σε αγαθά πρώτης ανάγκης
- Χαμηλή ανταγωνιστικότητα

Προτεραιότητες πολιτικής

- Δημοσιονομική σύνεση και αξιοπιστία
  - Διατηρήσιμα πρωτογενή πλεονάσματα, απεξάρτηση από έκτακτες επιδοματικές πολιτικές, στόχευση μέτρων
  - Ανάκτηση επενδυτικής βαθμίδας
- Αποτελεσματικός χειρισμός πληθωρισμού
  - Ενίσχυση του ανταγωνισμού στις αγορές
- Βελτίωση επενδυτικού περιβάλλοντος και διευκόλυνση εξαγωγών
  - Σταθερότητα οικονομικής πολιτικής
  - Αποτελεσματική αξιοποίηση χρηματοδοτικών εργαλείων της ΕΕ
- Μεταρρυθμίσεις σε δημόσιο τομέα, δικαιοσύνη, εκπαίδευση
- Μέτρα για στροφή της άτυπης προς την επίσημη οικονομία